

Dunántúli Harangszó

A NYUGATI (DUNÁNTÚLI) EVANGÉLIKUS EGYHÁZKERÜLET LAPJA

2020. NYÁR

Szerkesztői sorok

Ez évi második számunkban a nyári időszakra kínálunk olvasnivalót kedves Olvasóinknak. Az igei és teológiai oldalak megfogalmazói aktuális témákat tárnak elénk. A kerületi oldalakon a mindannyiunkat sújtó vírushelyzetben kapunk útmutatást és segítséget. Egyházmegyei rovatunkban az evangélikus egyházzene szolgálatában nélkülözhetetlen kántorokkal és orgonákkal ismerkedünk. A püspöki szolgálatra nézünk nagyítón keresztül, és bele tekintünk a Magyarország Kormánya és evangélikus egyházunk között aláírt megállapodás megszületésének körülményeibe. Az ArcKép rovatban Balázs Mariannát, a Pápán élő fémműves formatervezőt, aranyművest, mutatjuk be, aki egyházunk felkérésére hordozható úrvacsorázató készletet készített. Az ifjabb nemzedéknek szól Kisharangszó rovatunk.

Egyházi vezetőink továbbra is a szociális távolság felelős megtartására hívják föl figyelmünket. Templomainkat ezért egyelőre nem nyithatjuk meg, és egyéb közösségi alkalmakat sem élhetünk át. Azt viszont reméljük, hogy a Dunántúli Harangszó ebben a különleges helyzetben is Istenhez és egymáshoz visz közelebb. Egy olyan közösség felé, amely Jézus asztalközösségében találkozik. Jó olvasást kívánok!

Koczor György
főszerkesztő

A szeretet egysége a háromságban

Járványos idöket élünk, mint abban az időszakban, amikor a legtöbb Szentháromság-szobrot felállították a pestisjárvány áldozatainak emlékére. Isten mindenhatósága, határtalan nagysága mellett az ember még inkább érzi törekenységét és esendőségét. Jön egy láthatatlan ellenség, egy apró vírus, és hatalmas pusztítást, szenvedést és káoszt okoz az emberiség számára. Nyomában halál, betegség és félelem jár közöttünk. „Üresek” a templomaink. Lelkészként megérthetjük, mit élt át Jézus elhagyatottságában. Krisztus-követőként még inkább átérzhetjük a tanítványok helyzetét, amikor Jézus így beszélt róluk: „Olyanok voltak, mint a pásztor nélkül való juhok.” (Mk 9,34)

Ám Isten szeretete nem hagyott el bennünket. Az ő szeretetének egysége ott van a háromságban. Az Atya az ő teremő akaratával naponta újítja meg a lehetőségeinket. Így lehetséges az is, hogy fertőzött édesanya egészséges gyermeket hoz a világra. A feltámadás örömhírét többezren hallgatták az idei évben a gyülekezetünk Facebook oldalán. Krisztus megváltása és áldozata értünk is történt. A Szentlélek megszentelő kegyelme pedig azóta is kiárad kicsikre és nagyokra, idősekre és fiatalokra egyaránt.

Amikor a Szentháromságot ünnepeljük, az üdvösség Istenét ünnepeljük, aki Atya, Fiú és Szentlélek. Akik személyiségükben különbözöek, de lényegükben egyek. Az Atya Isten határtalan szeretetét, a Fiú Isten kegyelmét és a Szentlélek pedig az Istennel való közösség egységét mutatja meg számunkra. Amikor keresztelünk, azt az Atya, Fiú és Szentlélek nevében tesszük, így Istennek szenteljük a gyermeket és a felnőttet.

A címlapon látható Szentháromság-szobor a szombathelyi Fő téren áll, története visszanyúlik az 1711-es pestisjárvány idejére.

1716-ban Szombathelyen tűzvész pusztított, és az emlékoszlop megsemmisült. 1869-ben közadakozásból egy új, ma is látható neoromantikus stílusú emlékművet készítették Hudetz János szobrászművésszel. A szobor háromalakos csoportja, aranyozott kereszttel, aranyozott almával és joggal, közepén sugárkoszorús galambbal egy lombdiszes fejezetű oszlopon magasodik az ég felé. A talapzatának fülkéiben carrarai márványtáblákon zsoltáridézetek és az emlékszóvegek olvashatók. A szobrot 1932-ben egy nagy erejű szélvihar ledöntötte, majd 1938-ban rekonstruálták, és ekkor az emlékművet keleti irányba a Szent Márton-templom felé fordították. Az emlékmű helyzete egészen 1951-ig nem változott, de akkor parkosításra hivatkozva, valójában világnézeti okokból úgy döntöttek, hogy a szobornak jobb helye lesz a Székesegyház előtti téren. 2000-ben a város lakóinak kívánsága szerint visszahelyezték a város Fő terére ismét nyugat felé fordítva, ahogyan 1714-ben elhelyezték.

A Szentháromság megünneplése az idei esztendőben lehet, hogy otthoni csendes elmélyülésben történik, ahol az üdvösség Istene előtt önmagunk állunk. Jó alkalom lehet ez a hitünkben való megerősödéstre. Annak a megtapasztalására, hogy Isten szeretete milyen formában érkezik hozzánk. Az Isten munkálkodása bennünk, a velünk lévő kapcsolata, a rajtunk elvégzett megszentelő munkája és annak hatása példát ad a szeretetben felépülő közösségre. A Szentháromság egysége által megvalósul az ember igazi lényege. „Én és az Atya egy vagyunk” mondja Jézus (Jn 10,30) „Aki engem lát, látja az Atyát” (Jn 14,9). Tudhatjuk, életünkben is ez a megszentelő Úr cselekszik, aki egy a szeretetben és egy a háromságban.

Szarka Éva

IGEHIRDETÉS PÜNKÖSD ÜNNEPÉN

Hag 2,4b—9 alapján

Dolgozzatok, mert én veletek vagyok! – így szól a Seregek Ura. Mert ígéretet tettem nektek, amikor kijöttetek Egyiptomból, és lelکم köztetek marad! Ne féljétek! Így szól a Seregek Ura: Még egy kevés idő, és megrendítem az eget és a földet, a tengert és a szárazföldet. Megrendítek minden népet, és elhozzák kincseiket a népek, ezt a házat pedig megtöltöm dicsőséggel – mondja a Seregek Ura. Enyém az ezüst, enyém az arany – így szól a Seregek Ura. Nagyobb lesz ennek a későbbi templomnak a dicsősége, mint amilyen a korábbié volt – mondja a Seregek Ura –, és ezen a helyen békességet adok! – így szól a Seregek Ura.

A kezdet mindig ugyanaz. A világ tereméskor éppen úgy, mint az ember lelkében. Mielőtt az Isten megszólal, addig zűrzavar van a világban is, a lelkekben is, az értelemben is. Értéktelen gondolatok, cselekedetek válnak értékessé, lehetetlen megtalálni azt, ami tiszta, igaz és jó.

A világ teremésének történetében ezt az állapotot nevezi a héber szöveg *tohuwabohu*-nak. De ez a *tohuwabohu* Haggeus próféta idején is létezett. Azt írja az ige, hogy a fogságból hazatért nép nem Isten házának helyreállításával foglalkozott, hanem saját házaik csinosításával, vagyis a jóléttel, a kényelemmel. Zűrzavar, értékeltolódás volt a szívükben, s az, ami tiszta, igaz és jó, már nem hiányzott nekik.

De mondhatjuk azt is, hogy a pünkösdi esemény kezdetén ugyanúgy zavarodottság, *tohuwabohu* van. Ismerjük az igéből: vannak, akik részegnek hiszik az apostolokat. Képtelenek meghallani azt, ami igaz.

S, ez a *tohuwabohu* ma is ott van az emberek lelkében. A sok felbomló házasság, a rosszul vagy nem nevelt gyermekek, a dolgozni nem akaró, ám gazdagságra vágyó fiatalok, a csupán anyagiakban való gondolkodás, a babonákba, horoszkópokba való kapaszkodás mind-mind ezt igazolja.

A kezdet tehát mindig ugyanaz. A világ, és az ember is Isten szava nélkül a zűrzavarban él. De Isten szól: a tereméskor is, Haggeus próféta idején is, az első pünkösdkor Péter száján keresztül, és szól ma is. Az ő szava pedig rendet teremt a világban, a lelkekben, hogy lássa, tudja az ember, mi az igaz és jó, és képes legyen ezeket akarni a zűrzavar, az értéktelen helyett.

A tereméskor létrejött egy gyönyörű világ Isten szava által. Haggeus próféta idején mégis hozzáláttak az emberek a templom építéséhez Isten szava által. Pünkösdkor Péter prédikációja nyomán 3000 ember megkeresztelkedett, és megszületett az egyház.

Ma is vagyunk, akik ebben a zavaros világban hallgatjuk Isten igéjét, mert Isten megszólított bennünket. Isten szól, és akik meghallják szavát, azokat egész életükre elhívja, hogy legyenek az igéből élő, tanúskodó, hitvalló életű tanítványok.

Az Isten szól, és igéje Jézus Krisztushoz vezet, szólaljon meg bár az Ószövetségből vagy valamely ige hirdető száján. Ha Isten szól, akkor Krisztus hirdettetik. Akkor a hallgatókat a világ Megváltójához, a bűnbocsánat szerzőjéhez, az evangélium megteremtőjéhez vezeti. Haggeus próféta idején egy messiási jövendölésben hirdette meg az ige Krisztust. Így hallottuk: *És megindítok minden népet, és eljön, akit minden népek óhajtanak, és megtöltöm e házat dicsőséggel.* Kire utalhatna másra, mint az Úr Jézus Krisztusra ez az ige, aki olyat hoz, amely minden embernek nélkülözhetetlen, aki megóv a zűrzavartól, aki elvezet az örök életre? Senki másra nem utalhat, csak egyedül Jézus Krisztusra. Őt hirdeti tehát ez a régi ige is, és Péter pünkösdi prédikációja is.

Isten szól, és szavára más lesz az ember. Isten szól, és aki meghallja, azt elkötelezi a hitre. Isten szól, és szavában Krisztust hirdeti meg minden embernek, az egész világnak. S ebben a folyamatban óriási szerepe van annak, akit minden pünkösdkor ünnepelünk: a Szentlélek Istennek. Őt az Úr Jézus küldte el pünkösöd ünnepén, és azóta mindig újra és újra „munkába lép”, amikor Isten igéje hangzik.

Nélküle nem értenénk semmit abból, amit Isten szól, mert a Szentlélek tesz alkalmassá az ige befogadására. Nélküle nem tudnánk életünket a hit útjára állítani, mert a Szentlélek lelkesítő ereje kell ehhez. Nélküle nem értenénk, hogy hogyan is beszél az ige Krisztusról, csak úgy, hogy ő megvilágosítja nekünk. De ő megteszi, ez a munkája. Emlékezzünk csak az evangéliumból Jézus szavára: *a Szentlélek tanít meg titeket mindenre* (Jn 14,26). És emlékezzünk Luther Kis káteában írt szavaira: *a Szentlélek hívott el engem az evangélium által, ő világosított meg ajándékaival, ő szentelt meg és tartott meg az igaz hitben.*

Ezért ezen az ünnepen adjunk hálát az Istennek, hogy Szentlelkét a Krisztushoz vezetés, a hitébresztés, és a hit megtartása, megerősítése szolgálatába állította. Adjunk hálát azért, mert a Szentlélek Úristen hűséggel, kitartóan és minden látványtól függetlenül végzi munkáját közöttünk. Adjunk hálát azért, hogy a mi szívünket is hallóvá tette, amikor Isten szólt, és beállított a gyülekezet közösségébe, ahol elköteleződhetünk szolgálatra. És adjunk hálát azért, hogy az igéből megláthatjuk mindig újra Krisztust, Megváltónkat és Urunkat. A hálaadás után pedig kérjük az Istent: adja Szentlelkét ma is nekünk. De ne csak pünkösöd ünnepén, hanem mindig, amikor megszólal az ige, hogy egyre jobban értsük, elmélyüljünk benne, egyre jobban ámulattal és csodálattal hallgassuk. Tehát: jöjj, Szentlélek Úristen! Jöjj ma és mindig. Jöjj, és világosítsd értelmünket, tedd nyitottá szívünket, tégy bennünket hűséges és kitartó tanítványokká, hogy amíg élünk, megmaradjunk a hitben. Jöjj, Szentlélek Úristen, szállj le ránk! Ámen.

(A 2019. június 9-én elhangzott ige hirdetés szerkesztett változata)

JÚNIUS

„*Uram, egyedül te ismered minden embernek a szívét...*” (1Kir 8,39)

Olyan egyszerűnek, hétköznapiinak, mondhatnám közhelyesnek tűnik keresztény hívő körökben júniusi igénk kijelentése. Olyan evidencia íze van. Elhangzik, s már tova is száll a nyári napsütésben a mondat. Már fel sem kapjuk rá a fejünk, nemhogy az értelmünket, de már a fülünket sem igazán birizgálja.

Hát, persze, hogy Isten ismeri minden ember szívét! Halljuk, olvassuk, mondjuk ezt már évek, évtizedek, mi több, évezredek óta. Hát persze, hogy egyedül ő ismeri, ki más! Ha jobban belegondolok, igazán anyám sem ismer, apám sem ismer, akik ügyelték, figyelték és befolyásolták is elmém kibontakozását. Leplezetlenül vizsgálhatták érzelmeimet, gyerekkori dühömet, bánatomat, csüggedésemet, vagy örömömet egyaránt. Sőt, a feleségem sem ismer, akivel majd huszonegy esztendeje házasság vagyunk, s még hosszabb ideje együtt a szerelemben. Néhány napja épp kifejtette, hogy mennyire nem tud eligazodni rajtam. Meg is nyugtattam, mondván, hogy bizony néha én sem! Mert hiszen még önmagamat sem ismerem egészen! Teljes életünk telik el azzal, hogy hibáinkat, gyengeségeinket igyekszünk elrejtteni önmagunk elöl is, hogy a világ felé megosztott önmagunk klónját dédelgessük, hirdessük, mutogassuk. Csak Isten lát engem teljes valómban!

Valójában Salamon templomszentelési imádságából való kiragadott júniusi igénk. Ahol éppenhogy nem Izrael jó tulajdonságai, hanem sokkal inkább bukásai kerülnek az imádság fókuszába. Arról szól ez az ima, ha Isten kinyújtja is kezét Izrael ellen vétkeik miatt, de Hozzá fordulnak, „e ház felé” kitérve karjukat, hallgassa meg Isten a bűnös nemzedéket lakóhelyéről a mennyből, s cselekedjen velük tetteik szerint, ahogyan a szívüket megismerte. Vagyis a szándékunkat látja az Úr, nem cselekedeteink mennyiségét, hanem sokkal inkább minőségét, hátterét, célját kutatja, ismeri.

Ő tudja jól, miben reménykedünk, miben hiszünk. Hogyan valósul meg mindennapjainkban Isten tisztelete, hogy teljes szívvel, teljes lélekkel, teljes elmével imádjuk-e a Mindenhatót, vagy csak látszat minden, amit teszünk? Ámen.

Köszeghy Miklós

JÚLIUS

Az ÚR angyala ... megérintette Illést, és ezt mondta: Kelj föl, egyél, mert erőd felett való út áll előtted! 1Kir 19,7

Szeretett testvéreim az Úr Jézus Krisztusban! Ez az ige, amely most a Királyok könyvéből szól mihozzánk, egyszerre biztat és egyúttal felkészít az előttünk álló kihívásokra. Mikor egyházunk kiválasztotta a hónap igéjét, nem hiszem, hogy gondolták volna, hogy ennél aktuálisabb textust keresve sem találnak. Hiszen valahol legbelül most mi is azok az Illés próféták vagyunk, akiknek nagy szüksége van az újult erőre.

Illés élete legmélyebb pontján volt, amikor az angyal hozzá szólt. Országát a nép bűne miatt éhínség sújtotta, szeretett Istenében jóformán már csak ő és egy maroknyi ember hitt. Mégis azt a feladatot kapta, hogy királyokat, királynőket és papokat megsegélyenítve hirdesse Isten akaratát, ott, ahol már szinte senki sem áll az ő oldalán. Így aztán üldözve, elhagyva, testileg és lelkiileg megtörve már csak azért könyörög az Úrhoz, hogy vegye el az életét, mert már nem bírja tovább. De az Úr nem így tesz. Sőt, ahelyett hogy elvenné feladatát és a kihívásokat Illés életéből, még többet bíz rá; hiszen ő a választottja, akiről nem mond le. Ezért inkább erőt ad neki, felemeli, támaszt ad, és elindítja a neki rendelt úton.

Talán pedig mi is ezt éljük át most, amit Illés, amikor a megszokott világunkat alapjaiban forgatták föl a sötét fellegek, a jól ismert láthatatlan ellenség. Talán már mi is néha úgy érezzük: „Nem bírom tovább! Vedd el tőlem ezt a keserű poharat, Uram! Legyen már vége!” De az Úr választottjai vagyunk mi is, meghívottjai Krisztusban, és nekünk is lehet, még az elkövetkezendő időkben újabb és újabb kihívásokkal kell szembenéznünk. De nem egyedül! Mert amikor megbicsaklunk, amikor mi is csüggedünk, akkor az Úr – hiszem - nekünk is megadja azt az érintést, azt a táplálékot, ami megerősít, ami újult erőt ad. Akár igéjében, az imádság erejében, vagy a szereteteinkben kapott ajándékban, amire szükségünk van. Keljünk hát föl, kedves testvérek, tápláljon most minket ez az ige, mert még lehet erőnk felett való út áll előttünk, de hitünk szerint tudjuk: az Úr velünk van!

Hegedűs Gábor

AUGUSZTUS

Magasztallak téged, mert félelmetes vagy és csodálatos: csodálatosak alkotásaid, és lelkem jól tudja ezt. (Zsolt 139,14)

A 150 igazgyöngyből álló pazar gyöngyfűzérsorból, a Zsoltárok könyvéből, az egyik legékesebből áll előttünk a zsoltáros vallomása. A nehéz időszak után, mikor az „ eget” kémleltük, a mindenség Urát kértük, embervilágunk küszködésére néztünk, s volt időnk magunkba szállni, és az eddig lefolyt időnkre tekinteni, és elemezni azt. Megmaradt életünk legdöntőbb, mindenkori kérdése. Tudjuk-e úgy szemlélni létünket, életünket, mint a zsoltáros? Amit küldötteinek, tanítványainak Jézus így ad útravalóul „Nektek pedig, még a hajatok szálai is, mind számon vannak tartva.” Ennek az Isten kezéből való indulásnak, egész életünknek, az Ő vezetésének és a megérkezésnek tisztán csendülő dallamát zengi az egész zsoltár.

Ebben a versben pedig ott a teljes belső bizonyosság, ami a Mindenható dicséretét, dicsőségét hirdeti, aki Teremtő, mindent tudó, ismerő, legbelső rezdüléseinket is felfogó, mindenütt jelenvaló Úr. Magával ragadó érzés, mikor a mennyei Atyánkat magasztaló vallomás, ének nem parancsra, elvárásra, számításból, hanem önfeledten, teljes szívből fakadóan csendül fel ajkunkon. Amikor rádöbbenünk a mindenség Urának elképzelhetetlen, bámulatos, másfelől ijesztő nagyságára, hatalmára és porszem voltunkra, hogy „Micsoda a halandó – mondom –, hogy törödsz vele és az emberfia, hogy gondod van rá?” (Zsolt 8,5) Csak fel kell tekintenünk e hónap 10-15-e közt a késő esti, éjszakai égboltra, miként záporozik földünkre a Perseidák csillagkép felől érkező meteorraj, égi tűzijátékként a szemünk előtt. Rácsodálkozni a kozmosz mélységeit kémlelő Hubble űrteleszkóp lélegzetelállító, szemet gyönyörködtető képeire. Az emberi eszközökön túl fellapozni a Bibliát, elfogadni Pál tanúságtételét: „Ami ugyanis nem látható belőle: az ő örök hatalma és istensége, az a világ teremtésétől fogva alkotásainak értelmes vizsgálata révén meglátható”. (Róm 1,20) S észrevenni a legnagyobbat, a földi poros, rögös, mélységekkel tarkított, akadályokkal szegélyezett utunkon a velem, velünk vándorló Urat, Jézust.

Műszereink a technikai fejlődés nyomán egyre érzékenyebbek. De mi van a lelkünkkel? „Vizsgálj meg Istenem... és vezess az örökkévalóság útján!” (Zsolt 139,24)

Smidéliusz Zoltán

Világunikum egy falusi templomban

téptek belőle, sajnos épp a hangszer története szempontjából pótolhatatlan fontosságú részeket. De ami fennmaradt, az bizonyítja, hogy a szerző műfajt teremtett, amelyből tudomásunk szerint a világon több nem is született. De „szóljon” az orgona! „Meg sajdítván engem Bódáts Sándor művész, Mond: kár e betegen, ha nem segít az ész;/’s El-könyörög grófom roppant kastéljából; (Dénesfa)/Rám nézve moly, szulok ’s egerek laktából. Igaz szó: betegen hoztak Szent Andrásra, Két Bódáts Sándor vett magához szállásra; Korán későn sebes testem orvoslották, ’s Ephatájok nyelvem szólni tanították. Ifju koromban lett volna halálom, Mert az életerők elhúnytak már nálom; De

A megszemélyesítés irodalmi eszköz. Használatának különös példája található egy versben, amely a bakonytamási evangélikus templom barokk orgonájának belsejébe van ragasztva. A költő Szakonyi Mátyás (Nemescsó 1777. február 6. – Bakonytamási 1848. február 15.) Iskoláit Nemescsóban, Pápán, Sopronban, teológiai tanulmányait Tübingenben és Wittenbergben végezte. Pápán káplánkodott, 1801. május 28-án ordinálta Nagy István szuperintendens. Alsódörgicsén, majd 1809-től Bakonytamásiban lelkész. Irodalmi munkásságát mutatja, hogy számos, a kor szokása szerinti halotti búcsúztató vers maradt fenn tőle. Ilyen pl. „A világnak nagy labirintusa közt, melly könnyű egy ifjúnak eltéveszteni emberiségének, nagy eredetének, tudományosságának és kereszténységének méltóságát” című műve. A lelkész 1843-ban, a hangszer megvásárlásának évében az orgona szájába adta a szót, hogy elmesélje történetéről mindazt, amit a verselő ismert, és bemutassa kora esztétikai változásait. A bájosan naiv költemény sajnos csak töredékesen maradt fenn. Az idők folyamán ismeretlen kezek le-

hogy e két ügyes művész létrehozott, Sok áhítozóknak örömet okozott. Jó Genius ezen tisztos személyeket, /Tamásira hozván szárnyain ezeket; /Szakonyi Mátyás e Szent Nyájj Hit Szólnoka, /Köz-jónak áldozni lám kedves birtoka.”

A korabeli éneklés színvonaláról, majd saját ez irányú szerepéről így nyilatkozik: „Mert annyi tsak igaz bár akárki hallja, Énekléstek nem a fülemüle dalja; Halljátok tsak erdők, hegy völgy ligetekben, Dallos madár hogy zeng bájos énekekben. Az én sipjaim is, így öszve hangoznak, Fülnek elég kedvet, ’s örömet okoznak; Én tanitlak hát meg angyali-mód szólni, Ének, ’s zsolnártt Dávid hárfáján lantolni. Ha ritka a Magyar hangász oskolája, ’s Kösség énekinek nints melódiája; A hangok vitélét már hát rám bizzátok, ’s Magatok általam vezetni hadjátok.”

Míg német földön az evangélikus templomok rendelkeztek legkorábban, már a 17. század elejétől a legmagasabb színvonalú és legnagyobb orgonákkal, addig hazánkban a más történelmi helyzet miatt ez is máshogy alakult. Dunántúlon a katolikus templomok kegyúri építetői a templom felépítése után rögtön orgonát

is adományoztak bele. Ugyanitt a 19. század közepéig jobbra csak a városok vagy korábbi artikuláris helyek, illetve a Sopron környéki és Tolna megyei németek evangélikus templomaiban szólt orgona. Ebben a korban azonban egyre inkább terjedni kezdett. A gyülekezeteknek igénye lesz rá, és meg is engedhetik már maguknak orgona beszerzését. Ezek általában katolikus templomokban már kicsinek ítélt és lecserélt használt hangszerek, amelyekhez jutányos áron jutnak az evangélikusok. Így kerültek hozzánk a jelen hangszerhez hasonló műkincsek. „Bár ki mondja elég szép volt templomotok, Nálam nélkül el-el voltak attyáitok; De mondja jelenkor, szem, fül, a testiség, Kell templominkban a látvány, fény, ’s ékesség.”

De a Bibliából is megmagyarázható, hogy a templomhoz, istentiszteleti célra a legmagasabb művészi igény méltó: „Lám hárfán Szent Dávid zsolnárit pengeti, Lant, síp, dob, trombitát gyakor emlegeti; Mondván: musikákban diszes énekelni, Szent az buzgóságin, Szól lelket emelni! Salamon templomán leghíresebb művészek, Dolgoztak, ’s muzikák szólni voltak készek...”

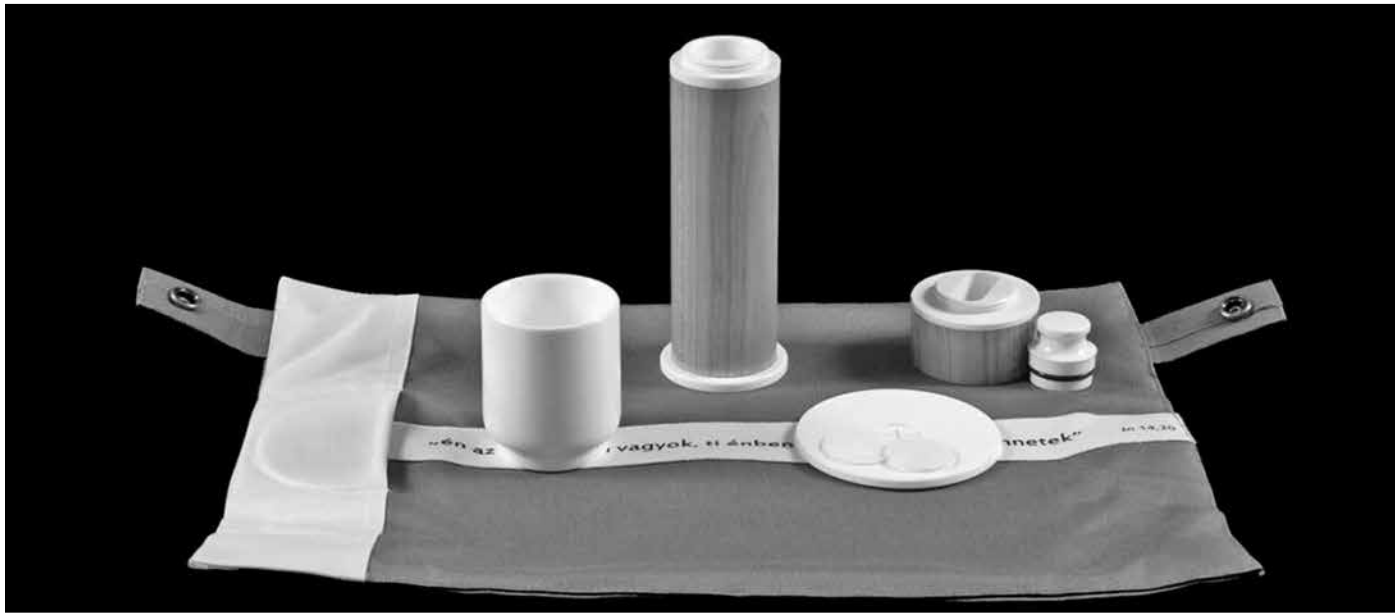
Orgonát építtetni nem rövid távú befektetés, hanem sok generáció számára lesz szolgálója az istentisztelet igényességének, ha megbecsülik és szakszerűen vigyáznak rá. „Gyermek ’s unokákra kiterjed életem, Ha tűz lángja által meg nem emésztetem; Hát templomotokban mint nagy kintset féltsetek, ’s Add Isten ne érjék ezt gyászos esetek!!!”

Az orgona egy a templom tárgyai közül. Megkapó, ahogy megszólítja újdonsült kollégaként a már itt szolgáló harangokat. „Ti három harangok templom toronyában, Leszszek kiáltó szó veletek pusztában; Barátkozzunk öszve, ’s ha fel-szóllit papunk, Hogy ige hallás közt műljék innepnapunk./ Szóllítsuk a népet ez Urnak házában, Hadd halja, hogy mi van, a Szent Bibliában; Szóllítsuk a népet ’s birjuk buzgóságra, Segétvén sok polgártt jutni Menyországra.”

Szakonyi, a lelkész, aki az orgona bőrébe bújt, végül kilép a versből, és csak ennyit kér: „, ’s Mind azért orgonánk, mit melletted tettem, Ha meg halok zengj bús ariát felettem.”

Németh Szabolcs

Urunk halálát esszük és isszuk

Felkérésre készült előadásomnak 2020. április 27-én kellett volna elhangoznia a pápai Gyurátz Ferenc Gondolkodó Kör nyilvánossága előtt. Az ismert okok miatt nemcsak az előadás megtartására nem kerülhetett sor, hanem a téma bizonyos értelemben okafogyottá is vált, hiszen az év második felére tervezett Eucharisztikus Kongresszus is elmarad. Mind az evangélikusoknak, mind a római katolikusoknak tudomásul kellett venniük, hogy Isten a döntéseiket ezúttal (is) felülírta.

Ami elvégeztetett, ahhoz semmit nem szabad hozzátenni, az úrvacsorához sem. Az ember azonban nehezen tudja megállni, hogy valamit mégis hozzá ne tegyen. Így született meg ez az oldal, amely a már elkészített előadás ráadása. Így kell olvasni!

Amikor egy alkalommal egyházi fórum előtt fejtettem ki az úrvacsorával kapcsolatos meggyőződésemet, az egyik kolléga ingerülten csattant föl: „Akkor ne csináljunk semmit!” Pedig akkor is csak arra emlékeztettem, hogy **az első keresztyének semmi mást nem tettek: megtörték a kenyeret házanként.**

Jn 6,52-ből indulunk ki, ahol a zsidók ezt kérdezték Jézustól: „Hogyan adhatná ez nekünk a testét eddelül?” A felelet: **Urunk halála által a teste és a vére kenyérré és borrá lett. Tehát nem átváltozott, nem átlényegült, hanem lett!**

Kaptam egy újabb elgondolkodtató idézetet: „*A halál az élet kenyere.*” (Nyíró József) Ez a mondat Urunk igéjéből sarjad: „*mert az a kenyér, amelyet én adok oda a világ életéért, az az én testem*” (Jn 6,51), és Nagy László sorával is megegyezik: „*halállal élek, nem kenyérral.*” Az írók és a költők általánosságban szólnak, amikor nem mondják meg, hogy „kinek a halála az élet kenyere”, és „kinek a halálával él kenyér helyett”, pedig az úrvacsora nem közönséges halálétel, hanem az ő halálának étele és itala! Az is kevés, amit Babits mond, hogy „*az Istent esszük*”. Igen, de melyiket? Azt az Istent, aki úgy szerette a világot, hogy egyszerűen Fiát adta érte. Babits „fogyasztható” Istene Urunk valóságos teste és vére a kenyérben és a borban. És Weöres Sándor hátborzongatóan szép költői sora is kiegészítésre szorul a „*szörnyű lakomáról*”, arról, hogy „*egymás halálán életet cserélünk*”. Az úrvacsora nem cserekereskedelem, hanem halálos szerelem: Krisztusé a halál, miénk az élet. Mert „*nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mint ha valaki életét adja a barátaiért.*” (Jn 15,13)

A 16. század első felében nemcsak a „pápastákkal”, hanem a más lélekkel „megáldottakkal” is vérre menő vitákat folytattunk az úrvacsoráról, miközben amazok különféle gorombaságokat vagdaltak a fejünkhöz. (Igaz, egy kis gorombaságért nekünk sem kellett a szomszédba menni.) Ellenfeleink Urunkat és Üdvözítőnket „sült istennek”, „kenyéristennek”, „boristennek”, „kirántott istennek” mondták, minket pedig „húsfalóknak”, „vérivóknak”, „emberevőknek” csúfoltak, holott a **Luther tanítását követők semmi mást nem tettek, csupán az Úr halálát hirdették, és az ő halálát, testét és véré ki is osztották, ahogyan maga az Úr rendelte!**

Távol álljon tőlünk, hogy ötszáz év elmúltával hasonló vagdalkozásokat kezdjünk, és újra gúnyoljuk és lenézzük egymást! Ugyanakkor az sem vezet eredményre, ha valamiféle nagyvonalúságtól vezéreltetve keresnénk a mise, a sákramentum és az úrvacsora közös nevezőjét, legkisebb közös többszörösét. Ilyen ugyanis nincsen! Annyira bonyolultak és sokszínűek lettek az úrvacsorai szokások, hogy nincs ember, aki közöttük rendet tudna vágni. Nincs is rá szükség! Mit is akarhatnánk mi, akik egy asztal körül is 3-4-féle módon vesszük magunkhoz az ő halálát? Ilyen volna a vele és egymással való szeretetközösség?

Nem vagyok híve az egységesítésnek. Luther receptjét tartom jónak: a bevált gyakorlaton, ha az nem tévelygő, ne változtass! Ma már ez a jó tanács is eső után kőponyog. Az újítások annyira összezavarták az emberek esztét és hitét, hogy ebben rendet rakni teljességgel lehetetlen. A nagy összedobáló, az ördög ezúttal is elérte a célját. Sőt: bőven túl is teljesítette!

Weltler Sándor

A gyermekúrvacsora mellett

2020 az úrvacsora éve egyházunkban. Furcsa és egyben elgondolkodtató, hogy pont ebben az évben élünk meg egy olyan világjárványt, amelynek nyomán nem sűríteni, hanem nélkülözni vagyunk kénytelenek az oltár körüli közösséget. Ennek ellenére e tematikus év alkalmat adhat arra, hogy megtárgyaljunk, megvitassunk és revidáljunk több dolgot is az úrvacsora formai kérdéseiben (a tartalmi jelleg a Szentírás és hitvallási irataink kapcsán meglehetősen egyértelmű). Talán most, jobban eltávolodva az oltártól, és vágyva a szentségre még intenzívebben átérezzük ennek a szükségét.

Számos kérdést lehet(ne) érinteni, megbeszélni, de jelen írásban „csupán” egyre van keret (és erre az egyre is nyilván a teljesség igénye nélkül), ez pedig a gyermekek úrvacsorában való részvétele. Sokak számára talán furcsának tűnik, hogy ez egyáltalán kérdés. Azonban jó, ha tisztában vagyunk azzal, hogy szerte a világban, számos evangélikus egyházban (Finnország, Németország, USA, stb.) az úrvacsora a gyermekek számára is adható, konfirmáció előtt. Ennek legfőbb oka pedig az, hogy semmilyen elvi, dogmatikai, tanításbeli akadály nincs annak, hogy ma a Magyarországi Evangélikus Egyházban ne adjunk úrvacsorát gyermekeknek.

Kezdetnek érdemes elolvasni a gyermekek evangéliumát (Mt 19,13-15). Bár ez a szakasz nem explicit a szentségekről szól, de mégis igei alapja tud lenni a gyermekúrvacsorának (is). Ez a rövid történet pont arról szól, hogy senkit, így a gyerekeket sem lehet eltiltani Ötöle, azaz a Vele való közösségtől. Márpedig a (egyik) legmélyebb közösség Krisztussal az úrvacsorában valósul meg! Ennek mentén az apostoli korban feltételezhetően, az óegyházban pedig egyértelmű gyakorlat volt a gyermekek úrvacsorázása, amely a keleti (ortodox) rítusú kereszténységben mind a mai napig megvalósul.

Luther így fogalmaz a gyermekek úrvacsorához való bocsátásával kapcsolatban, az Asztali Beszélgetésekben: „Adhatjuk-e a gyermekeknek az oltáriszentséget? Válaszom: Az oltáriszentségről nincs semmilyen írott

szabály. [...] Nincs tehát akadály, hogy a szentséget gyermekeknek is adhassuk.”

Mégis, akkor miért született meg az a gyakorlat, amely bizonyos kort határoz meg az úrvacsorai közösségben való részvételhez? Erre a válasz Pál apostolnál keresendő: „*Azért, aki méltatlanul eszi az Úr kenyerét, vagy issza az Úr poharát, vétkezik az Úr teste és vére ellen. Vizsgálja meg azért az ember önmagát, és úgy egyék abból a kenyérből, és úgy igyék abból a pohárból. Mert aki úgy eszik és iszik, hogy nem becsüli meg az Úr testét, ítéletet eszik és iszik önmagának.*” (1Kor 11,27-29) Márpedig ki akarna ítéletet a gyermekének? Ebből a félelemből fakadóan (miszerint a gyerek nem érti!), hogy mi ez az egész) lett a konfirmáció (nem túl régi) hagyománya az úrvacsora feltétele. Egyrészt persze a konfirmáció rendben van, hiszen (jó esetben) általa megbizonyosodunk arról, hogy a konfirmandus tisztában van az alapvető tanítással az úrvacsorával kapcsolatban, de közben mégsem annyira jó, mert ezzel azt sugalljuk, hogy a „megfelelő” tudás előfeltétele a szentség helyes vételének, ami nyilvánvalóan nincsen így, hiszen az oltári szentség misztérium, amiről ember sosem rendelkezhet elegendő tudással. Ez a – fentebb említett – „méltatlanság” Luther magyarázata szerint sem kognitív tartalmakra, hanem hit-tartalmakra vonatkozik. („*Ki él tehát ezzel a szentséggel méltóan? Felelet: A bőjtölés és testi [meg:] véleményem szerint a „testbe” az elme is beletartozik. KV.] készülés szép külső rend, de igazán méltó és jólkészült csak az, aki hisz ebben az igében: „Értetek adatott”, és „Kiontatott bűnök bocsánatára.” Aki pedig nem hisz ezeknek az igéknek, vagy kételkedik bennük, az méltatlan és készületlen. Mert ez az ige „értetek”, nem követel mást, csak hívó szívet.*” Luther: Kis Káté) És fejlődéslelektanból pedig egyértelműen tudjuk, hogy a gyermekek rendelkeznek is hittel, életkortól függően különböző módokon, egészen a csecsemőkortól(!) kezdve.

Amint láthatjuk, elvi-teológiai akadály nincs annak, hogy a gyermekek úrvacsorát vehessenek. Azonban van

két nagyon gyakorlati-praktikus kérdés: a **mikortól** és a **mivel**.

A „**mikor**”tól, azaz „a hány éves kortól” kérdésében – véleményem szerint – nem lehet egy határozott életkort megállapítani. Lehetséges ugyan egy adott életkorhoz kötött elsőáldozás-jellegű intézményt létrehozni, de akkor gyakorlatilag egy „második konfirmációt” vezetnénk be, aminek nem sok értelme lenne. Ez nem azt jelenti, hogy nem kell semmiféle oktatás az első úrvacsoravétel előtt, de azt nem feltétlenül kell intézményes keretek között megvalósítani. El tudok képzelni olyan verziót, hogy már óvodás kortól (3 év) lehet úrvacsorázni annak, akinél ez felmerül „igényként”. Ha az áldásért oltárhoz járuló gyermek is szeretne „részesülni” a szentségből, akkor veheti a kenyeret és a kelyhet, de csak a szülőkkel és/vagy nagyszülőkkel, esetleg gondviselővel együtt, amennyiben kap megfelelő tájékoztatást a maga szintjén, hogy mi is történik itt. Ezt legjobban egy direkt erre a célra készülő „mesekönyv” formájában tudnám elképzelni, amely több verzióban készülne el minden korosztály számára, 3-tól 9 éves korig. Ettől kezdve pedig már komolyabban, vagy akár csoportosan is lehetne beszélni a szentségről.

A hogyan kérdésében pedig az alkoholról kell szót ejteni. Itt két verzió lehetséges: vagy szőlőlével (ill. musttal) vehetnének a gyermekek úrvacsorát, vagy egy bizonyos életkorig csak bémártással, hiszen egy csepp bor senkinek sem árthat meg. Az előbbi azért lehet megoldás, mivel Jézus Urunk a szentség szerzésekor nem említett bort (vö. 1Kor 11, 23-26), csak kelyhet. Persze minden valószínűség szerint bor volt a kehelyben, de véleményem szerint nem lesz érvénytelen a szentség attól, ha a kehelyben nincs alkohol. Az utóbbi megoldás sem rossz, de ott megvan a veszélye annak, hogy eleve beszűkítjük az úrvacsoravétel módját a bémártásra. Talán a vírushelyzet miatt kissé megállt időben alkalmunk lesz arra, hogy ezeket a kérdéseket megbeszéljük egymással.

Varga Tamás

Kedves Evangélikus Testvérek a Dunántúlon, és szerte az országban, valamint határainkon túl!

Mindenekelőtt szeretnék köszönetet mondani mindenkinek, aki keresztyéni felelősséggel jár el és mutat példát fegyelmezett szabálykövetésével. Reménység szerint ezzel segítve a súlyos kór terjedésének megállítását. Kiemelt köszönet illeti azon testvéreinket, akikre ebben a helyzetben különösen nagy teher és felelősség hárul. Diakóniai intézményeinkben, az idősgondozásban szolgálóknak és családjaiknak igyekszünk minden támogatást megadni, ami csak tőlünk telik. Természetesen elsősorban az értük mondott imádság mellett.

Jó látni, hány embert inspirál ez a nehéz helyzet cselekvésre. Hány ötlet születik Isten igéjének továbbítására a technika adta lehetőségeken keresztül. Bár meg kell látnunk, hogy ezeken a csatornákon (Facebook, YouTube stb.) pont azokhoz jutunk el kevésbé, akik vasárnaponként templomainkat megtöltik: az idősebbekhez. Mondhatnánk, a közmédián keresztül most sokkal több lehetőséget kap mindenki a lelki töltökezésre – amiért nagyon hálásak vagyunk. De a helyi lelkészt, templomot, gyülekezeti termet – ami a mienk – nehéz helyettesíteni. Idős gyülekezeti tagjainknak talán a helyi média, kábeltelevízió, a helyi újság adhatja meg ezt az „élményt”. Tudok olyan lelkészről is, aki szisztematikusan, a névjegyzék sorrendjében minden nap felhív 10-15 gyülekezeti tagot, csak hogy érdeklődjön hogylétük és esetleges szükségleteik felől. Esetleg ebbe a presbiterek is bekapcsolódhatnak. Ez a helyzet sok mindenre meg kell, hogy tanítson. Például arra, hogy Istenünk igéjével, reggeli és esti otthoni áhítatokkal, énekeinkkel lehetünk bátran „önkiszolgálók”. Ehhez nagyon sok segítségünk van. Egy konfirmációra kapott Biblia (vajon hová is tettük?). Egy nagyszülőktől örökölt énekeskönyv. Egy, a gyülekezettől kapott Útmutató. Vagy az írott sajtónk, az Evangélikus Élet, a Dunántúli Harangszó példányai. Bízom benne, hogy ezeket már több otthonban fel is fedezték. Szakemberek szerint segíti mentális egészségünket, ha a bezártságban strukturáljuk egy-egy napunkat. Magyarul, tervezzük meg már reggel. Ebben hiszem, hogy nagy szerepe kell, hogy legyen a lelki feltöltődésnek, akár egyedül, de még jobb, ha az egész családdal együtt. Esetleg egyedül élő szülők, nagyszülők telefonon történő bekapcsolásával.

Ez a próbatétel erősítsen bennünket. Indítson önsajnálát helyett önvizsgálatra. Elkeseredés helyett Isten felé fordulásra. Unalom helyett buzdítson ötletes cselekvésre. Mindannyiunknak kívánom, hogy a mostani vész okozta tapasztalatok, hiányok – majd a sötét felhők elmúltával – fűzzék szorosabbra kapcsolatainkat családdal, gyülekezettel, de elsősorban mennyei Atyánkkal. Erős vár a mi Istenünk! Csákvár, 2020. március 26.

Mészáros Tamás egyházkerületi felügyelő

Felügyelői körlevél

Egyházunk a járvány idején fájdalmasan nélkülözni kényszerül gyülekezeti alkalmain a közvetlen személyes részvétel lehetőségét. Hitmegélésünk kiemelkedően fontos formájának ez a hiánya sok gyülekezetben működési gondokat is okoz: nem sikerült még általánosan megtalálni az offertórium adományozásának a módját. Érthető, hiszen a perselypénz istentiszteletekhez, bibliaórához kapcsolódó gyűjtése nemzedékek óta megszokott velejárója közösségi együttléteinknek.

Ebben a helyzetben az egyházvezetés konkrét lépésekkel igyekszik segíteni a gyülekezeteket, például a kötelező offertóriumok elengedésével, a gyülekezeti programok megnövelt támogatásával. Mindez azonban nem pótolhatja egyháztagjaink anyagi áldozatvállalását, ami az evangélikus tanításnak megfelelően alapvető fontosságú az egyházfenntartásban.

Kérjük ezért felügyelő, presbiter, gondnok és sáfár testvéreinket, valamint minden aktív gyülekezeti tagunkat, hogy alakítsuk ki együtt a gyülekezeteink fenntartásához elengedhetetlen anyagi hozzájárulásunk legmegfelelőbb módjait! Elsősorban a banki átutalást javasoljuk, amihez országos irodánk egy könnyen kezelhető digitális megoldást is kidol-

gozott. A mai naptól a www.perselypenz.hu internetes oldalon keresztül, az adatvédelmi és pénzügyi biztonsági szempontok maximális tiszteletben tartása mellett segíthetünk annak a gyülekezetnek, amelyet az átutaláskor megjelölünk.

Ez és minden más segítő kezdeményezés is azonban csak akkor fog működni, ha mind szélesebb körben személyesen is megismertetjük őket szűkebb és tágabb közösségeinkben. Beszélgessünk el tehát minél több testvérünkkel minél többször, ismertessük meg ezeket a megoldásokat – de ne pusztán a technikát, hanem a „felajánlásunk” hitmegélési tartalmát is gondoljuk át együtt újra és újra! Vagyis, használjuk a járvány miatti kényszer lehetőségként, megélve így az

önfelelősség protestáns polgári elvét.

Egyházmegyei és egyházkerületi felügyelőink folyamatosan figyelemmel kísérik az adakozás és gyülekezetfenntartás fejleményeit, így a jó gyakorlatok megosztásával, valamint a speciális problémák feltárásával is közreműködhetünk egymás támogatásában. Ez is erősítheti egyházi összetartozásunkat ezekben az embert próbáló időkben. Imádsággal és a gyakorlati szempontokat követő egymásra figyelemmel maradunk együtt Krisztus hűséges követői!

2020. április 23. Erős vár a mi Istenünk!

Fábri György, Font Sándor és Mészáros Tamás egyházkerületi felügyelők; Pröhle Gergely országos felügyelő

A MEE Püspöki Tanácsának pásztorlevele az online istentiszteletek időszakának meghosszabbításáról

Kedves Testvérek!

Immár hét hete, hogy arra kellett kérnünk gyülekezeteinket, hogy a Covid-19 koronavírus-járványra tekintettel ne tartsanak nyilvános istentiszteleteket és egyéb alkalmakat. Köszönjük, hogy komolyan vették akkori útmutatásunkat és folyamatos tájékoztatásunkat. Annak is szívből örülünk, és azért is köszönetet mondunk, hogy lelkipásztoraink az elmúlt időszakban milyen odaadóan és innovatív módon keresték az ige hirdetésének és a hívek lelkigondozásának hatékony formáit. Meggyőződésünk, hogy olyan tudás birtokába kerültünk, amellyel a járvány reménybeli elmúltával is élni tudunk majd, és ezáltal is mind több embert meg tudunk nyerni Isten országa ügyének.

Természetesen mindnyájan nagyon vágyódunk már a személyes találkozásra és arra, hogy híveinkkel templomi közösségben is együtt legyünk. Urunknak kell hálát adnunk, hogy ő az ilyen próbás körülmények között is gondoskodik a legfontosabbról, az igeszolgáltatásról. Változatlanul érvényes az apostoli buzdítás: „hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő” (2Tim 4,2). Most az alkalmatlan időkben kell ezt a szolgálatunkat betölteni, ám oly módon, hogy „az erőtlének gyengeségeit hordozzuk” (Róm 15,1). Hitünk lényegéhez tartozik felebarátaink egészségének óvása. Isten nem vakhítt ad nekünk, hanem azt a meggyőződést, hogy küldetésünket felelősen kell betölteni. Ha egyházi gyakorlatunkból sok mindent csak bizonyos önkorlátozással és fájdalmas lemondással tudunk is megélni, ezt mások élete védelmében vállalni kell. Az egészségügyi szakemberek szerint a veszély még korántsem múlt el, sőt a sok embert megmozgató nyilvános alkalmak révén csak növekedhet. **Ezért arra kérjük híveinket, hogy változatlanul tekintsék érvényesnek március 14-i kérésünket arra vonatkozóan, hogy az evangélikus gyülekezetekben ne tartsanak templomi istentiszteleteket és egyéb, hétközi alkalmakat a gyülekezeti tagok fizikai jelenlétével.** Legyen egyértelmű: ezzel a fájdalmas lemondással életüket menthetünk! A történeteket folyamatosan nyomon követjük, és amint a közösségi kapcsolattartás biztonságosabbá válik, annak megfelelő útmutatást fogunk adni.

A korábbihoz hasonlóan azt kérjük, hogy a konfirmációi alkalmakat későbbi időre, jó eséllyel öszre halasszák, illetve kérjük a nyárra tervezett ifjúsági és gyermektáborok lemondását is.

Továbbra is segítsük egymást! A lelkészek a nekik adott kegyelem mértéke szerint a híveket, egyik gyülekezet a másikat. Osszuk meg egymással a jó tapasztalatokat! Ne engedjük, hogy Isten igéje és a vigasztalás szava elnémuljon gyülekezeteinkben és evangélikus intézményeinkben! Erősödjön bennünk a vágy az úrvacsorai közösségre, hogy amikor majd lehetővé válik, akkor annál nagyobb örömmel éljünk a szentséggel! Tartsuk fenn azokat a digitális és hagyományos formákat, amelyekkel meg tudjuk szólaltatni az igét! Május 10-től, Cantate vasárnapjától kezdve országos egyházi szerkesztésben további istentiszteleteket és hétközi alkalmakat sugárzunk különböző médiafelületeken.

Kérünk mindenkit, hogy továbbra is hordozza imádságban a betegeket, az orvosokat és az ápolókat! Ne feledkezzünk meg azokról, akik szociális otthonokban vagy egyházunk diakóniai intézményeiben vannak ellátottként vagy dolgozóként! Fáradozzunk annak érdekében, hogy a társadalmi olló ne nyíljon tovább, fokozva a különbséget gazdagok és szegények között! Imádkozzunk a felelős döntéshozókért és a jó rend fenntartóiért az országban és az egyes településeken!

„Ne legyen meg hasonlós a testben, hanem kölcsönösen gondoskodjanak egymásról a tagok. És így, ha szenved az egyik tag, vele együtt szenved valamennyi...” (1Kor 12,25–26)

Erős vár a mi Istenünk!

Budapest – Győr, 2020. május 4.

Testvéri köszöntéssel,

Szemerei János
püspök

Dr. Fabiny Tamás
elnök-püspök

Kondor Péter
püspök

Felelős: Adámi Mária; maria.adami@lutheran.hu

Kérjük Olvasóinkat, hogy előfizetési adományaikat minél előbb küldjék meg az alábbi számlára:

Zalaistvándi Evangélikus Egyházközség
Uni Credit Bank 10918001-00000028-48030025

Kérésre csekket küldünk! A kialakult helyzetre való tekintettel a postaköltség jelentősen megnövekedett, így szívesen vesszük pluszadományaikat is! Támogatásukat előre is köszönjük!

Mindig a legtöbbet adni az Úristennek

A tatai gyülekezet kántora, dr. Nagy Erzsébet Franko Máttyás lelkész felesége 1973 óta ül az orgonapad mögött

Gyermekkorom óta ámulatba ejtett ez a „kezeslábas” hangszer. Első alkalommal, amikor édesapám elvitt a főtí kántorképzőbe, beléptem a nagyterembe, ahol valaki éppen az orgonán gyakorolt, és szívemből éreztem, hogy ez az a hangszer, amin nagyon szeretnék játszani. Első tanárom Bence István volt, neki köszönhetem az elmúlt évtizedeket az orgona mellett, valamint Kis János bácsinak, aki fogalom volt számunkra. Miskolci Irénke néni adta a lendületet, hogy felvételizzek orgonára. Közel 10 éven át minden nyáron 3-5 hetet Fóton töltöttem. Hálát adok Istennek, hogy megismerhettem Tóka Szabolcs orgonaművészt, akivel tanár-diák, illetve baráti kapcsolatba kerültem. Rajta keresztül az orgonairódalom remeikeiből éveken át fejleszthettem a technikámat. Mivel édesapám a tatai gyülekezetben szolgált 1963-1988 között, ezért a kántori szolgálat a vasárnap elengedhetetlen része volt. Ebbe nőttem bele, ez volt számomra a természetes, hogy itt a templomban is „otthon” vagyok. János bácsi a kántori szolgálatot igazi szolgálatnak tanította nekünk: „Mindig a legtöbbet adni az Úristennek, de a legnagyobb alázattal”. Az énekválasztás a vasárnapi istentiszteletre az én feladatom. A főéneket a lelkésszel megbeszélve a prédikáció hangsúlyos gondolataihoz választom ki. Nagyon sokat jelentenek számomra gyülekezetünkben 20 éve megrendezésre kerülő ádventi és húsvétváró egyházzenei áhítatok. A legnagyobb öröm mégis mindezek felül, hogy gyermekeimmel együtt szolgálhattam, s szolgálhatok.

Kántori szolgálat Komáromban

Gyermekkorom óta foglalkoztatott a zene, de csak idősebb koromban lettem a zeneiskola tagja, akkor még csak hobbi szinten, a mindennapi életem másodlagos részeként. Hamar kiderült, hogy jó érzékem van a zenetanuláshoz mind elméleti, mind gyakorlati szinten. Kisgyermekkoromban részt vettem hitoktatáson, majd konfirmálásom után késztetést éreztem arra, hogy aktívabb tagja legyek a gyülekezetnek, és Ihász Beatrix javaslatára először az énekkar tagja lettem. Mivel a zene továbbra is sokat jelentett számomra, lehetőségem nyílt kipróbálni a templomi orgonálás örömeit helyettes kántorként. Ehhez családomban későbbiekben egy saját lábpedálos orgonával járult hozzá az itthoni gyakorlásokhoz. Külön öröm volt számomra, hogy a lelkész felhívta figyelmem a főtí kántorképző intézet tanfolyamaira. Az ottani közösségnek a hitélete tovább erősítette meggyőződésemet, hogy jó úton járok, mert számomra is mindig megnyugvást és egyfajta biztonságot jelentett az egyházi zenei orgonajáték, és hogy jobban tudjam a gyülekezeti szolgálatokat erősíteni, rendszeres visszatérője lettem a tanfolyamoknak. Tanulmányaim során nagy segítséget kaptam Miklós Józsefnétől is, aki a Komáromi Evangélikus Egyházközség gyülekezeti kórusának karnagya. Betegsége idején a főtí tapasztalatokat felhasználva a kórusvezetéssel is jobban megismerkedtem. Ebben a kihívásban a család külön támogatott, akik segítették az itthoni gyakorlást, hiszen két testvérem is a Pro Urbe díjas énekkar tagjai. A lelkész távozása után a megbízott lelkészekkel is jó kapcsolatba kerültem, ezáltal ragaszkodtak a szórványtelepülések kántori szolgálatának ellátásához is, és nagy örömeimre részt vehettem a Bábólnán, Szákon, Szenden, Vérteskethelyen és Észak-Komáromban tartott istentiszteleteken. Ez a rengeteg tapasztalat és gyakorlás meghozta gyümölcsét, amikor az a megtiszteltetés ért, hogy átvehettem gyülekezetünk szolgálatát kántorként. A hétköznapi rohanása után nagyon fontosak számomra ezek a vasárnapi alkalmak, amiket a testvérekkel együtt tölthetek el, bár kicsi gyülekezet vagyunk, mégis megtiszteltetés, hogy átadhatom az Isten szeretetét, áldását az orgonajátékomon keresztül. Jó érzéssel tölt el, amikor a gyülekezet tagjai megköszönik, hogy az istentisztelet alkalmához mély érzéseket kiváltó, szívhez szóló orgonajátékkal ajándékoztam meg őket.

Horváth Gergely – 26 éves, rendszergazda, evangélikus kántor
Felelős: Szarka Éva lelkész; istvan.szarka@lutheran.hu

Bemutatjuk Tóth Márta lébényi orgonistát

Mikor kezdett el érdeklődni az orgona iránt?

Orgonista „karrierem” igazából egy egészen véletlen helyzetnek köszönhetően indult. Mivel családommal rendszeres templombajárók voltunk, hallottunk a hírről, miszerint az addigi kántort munkája külföldre szólította. Körülbelül kettőt pislogtam, már az orgonapadon ültem, és játszottam, amit azóta is imádkok. Mint amolyan nyafogós kisiskolás, nehezen fogadtam el a lehetőséget, de most már azt mondhatom, egy percig sem bántam meg.

Hol és hogyan tanult meg orgonálni?

A zene már kisiskolás korom óta része volt az életemnek, kisgyerekként zongoráztam és fuvoltáztam, az orgonát csak 13 évesen fedeztem fel. Akkor már 6 éve, második osztályos korom óta tanultam zongorát a lébényi zeneiskolában, amit nagyon-nagyon szerettem, természetesen, amikor már jól mentek a darabok. Most viccelek, a nehézségeivel együtt szerettem.

Kezdetben nem is tanultam kifejezetten orgonálni, a zongoratudásomat próbáltam kamatoztatni az istentiszteleteken. Pár év múlva részt vettem a csákvári zenei táborban, és egyik nyáron a főtí kántorképzőben is. Mindkét helyen nagyon sokat tanultam.

Milyen érzés volt, amikor először orgonált istentiszteleten?

Az első istentiszteleten nagyon izgultam, ráadásul pont egy ünnepi alkalommal kezdtem, 2007. január 1-jén. Emlékszem, az elején mindig egy héttel hamarabb elkértem a következő vasárnapi istentisztelet leendő énekeit, hogy sok időm legyen készülni, igaz tipikusan mindig csak szombat este álltam neki a gyakorlásnak.

Szinte az elejétől kezdve nagyon élveztem, de teljesen más volt, mint a zongora. Plusz ez mégsem egy darab, amiben ha félreütsz, vagy nem megy, akár újra is kezdheted vagy kihagyhatsz egy-két ütemet, úgysem veszi észre senki sem, itt illet nem lehet. Az istentiszteleten furcsa volt, hogy dallamra megy, énekelnek rá, nincs lazálás.

Mára már gördülékenyen folyik a „munka” minden vasárnap, ugyanolyan élvezettel.

Hogyan tudta összehangolni a templomi szolgálatot a tanulmányával, illetve most a munkájával?

Iskola és munka nem okozott problémát, könnyen be tudtam illeszteni – időközben védőnő lettem –, sokkal inkább a nyarak és a szombati bulik utáni alváshiány. „Kedvencem” a január elseje. De mára már szerencsére testvéreimre egy kis testvéri „könyörgés” után mindig számíthatok, ők a helyetteseim.

Kérem, mutassa be a családját, van-e más zeneértő is közöttük?

Szüleim a gyülekezet aktív tagjai, apukám, Tóth László a gyülekezet gondnoka és presbitere is. Anyukám szintén rengeteget segít a templom körüli teendőkben, mindig gondoskodik az oltárra felkerülő virágokról is. Húgom gyógyszerész, öcsém pedig a győri Péterfy Sándor Evangélikus Iskola 11. osztályába jár. Mindketten tanultak zongorázni általános iskolában. Ezenkívül a lébényi énekkarban énekelünk testvéreimmel, ahol szintén szoktam zongorás kíséretet vállalni.

Mennyire látja fontosnak és megbecsültnek a kántori szolgálatot?

Én itt Lébényben megbecsülve érzem magam, sokszor kapok köszöneteket is, ami nagyon jól esik. Talán legjobban azt szeretem, amikor esküvőkre is kapok felkérést. Nem, ez nem reklám.

Milyen zenei életet kíván a gyülekezeteknek és a kántoroknak?

Kívánom, hogy minél több kisgyermek találkozhasson ezzel a hangszerrel, ki tudják próbálni, megismerhessék és megszeressék, és hogy később ők is aktív részei lehessenek az istentiszteleteknek.

Köszönöm a beszélgetést, végül egyik kedvencemmel, egy Túrmezei Erzsébet versrészlettel szeretnék elkészönni, ami szerintem most világszinten is nagyon aktuális lehet: „Azokon a nehéz napokon át Azért látod csak egy pár láb nyomát, Mert a legsúlyosabb próbák alatt Téged vállaamon hordoztalak.”

Én is megköszönöm a válaszokat, Isten adjon erőt a szolgálatához, további örömteli orgonálást kívánok.

Koháry Ferenc

A felpéci evangélikus templom orgonájáról

A Felpéci Evangélikus Egyházközség templomának 1910-ben épült 718-as opus számú Angster-orgonája egymanuális, 8 regiszteres, pedálos, pneumatikus, tasniládás orgona. Történetének fontosabb állomásai gyülekezeti levéltári dokumentumok segítségével rekonstruálhatók. Az egyházközség 1910. évi lelkészi naplójában olvashatunk arról, hogy – mivel az 1873-ban készített 3-4 változatú korábbi orgona javíthatatlanná vált – közadakozást szerveztek új hangszer építésére, amely 1700 korona bevételt eredményezett. Az építési munkálatokat a pécsi Angster cég végezte. A presbitériumi jegyzőkönyv beszámolója szerint Kirchner Elek zenetanár terjesztette elő az elkészült hangszer szerkezetének és hangjának alapos átvizsgálásáról szóló szakértői véleményét. A presbitérium a kedvező vélemény alapján az orgonát 1910. augusztus 14-én az Angster cégtől átvette. Nem egyedi, de annál szomorúbb esemény nyomaira bukkanhatunk a presbitériumi jegyzőkönyv 1917. évi bejegyzései között, amelyek az orgonasípek hadi célokra történő rekvirálásával kapcsolatosak. Az egyházközség a sípek meghagyása érdekében a honvédelmi miniszterhez folyamodott beadvánnyal, amelyre azonban elutasító választ kapott. Több mint nyolc évtizeddel később, 2002-ben került újra napirendre az orgonaügy, akkor azonban a felújítás anyagi forrás hiányában elmaradt. A restaurálás az EMMI „Egyházi épített örökség védelme és egyéb beruházások” című, 2015-ben megjelent pályázati kiírása kapcsán vett új lendületet. A gyülekezet a pályázat benyújtásához szükséges tervek elkészítésével, majd a későbbi kivitelezéssel is a pannonthalmi Portatív Orgonaépítő Bt.-t, személy szerint Takács Péter orgonaépítő mestert bízta meg, a munkálatok szakmai felügyeletét dr. Kormos Gyula orgonaszakértő látta el. A minisztérium az orgonaépítési munkálatokra 6.604.000 forint támogatást biztosított, ezen felül a pályázati projekt része volt a templomépület külső felújításának befejezése is. Az állami támogatáson kívül a MEE egyházzenei bizottsága kimondottan az orgonaprojektet – amelynek összköltsége bruttó 7.188.200 forint volt – 550.000 forinttal segítette. A felújított hangszer 2017 szeptemberének elején szólalt meg először. A felpéci templom orgonája ezáltal újra alkalmassá vált a gyülekezet istentiszteleti éneklésének kíséretére és egyházzenei koncertek megszólaltatására is.

Smidélisz András

Felelős: Koháry Ferenc; ferenc.kohary@lutheran.hu

Kántori szolgálat szépségei és nehézségei

Mindig is szerettem az orgona hangját. Emlékszem, kislány koromban is mennyire irigyeltem a karzaton ülőket, hogy ők ott ülhetnek a hangszer közelében, és mindig jó érzés fogott el, ha – akár templomon kívül is – orgonaszót hallottam. Valahogy mintha mindig is éreztem volna valamiféle elhívást. Közel 20 éve, hogy megvalósult ez az álmom, és gyülekezetünk akkori lelkésze segítségével elindulhattam ezen a – nem mindig zökkenőmentes – úton.

Sok tanulás, gyakorlás, istentisztelet van már a hátam mögött, mégis még mindig volna

mit tanulni, hova fejlődni. Mindig akadtak nehézségek a 20 év alatt, amiket a jó Isten segített megoldani. Kezdetben a hangszer hiánya: a gyakorlásokat először magam által készített papír harmóniumon oldottam meg, majd kölcsön kaptam egyet; a főtí tanfolyamokra való eljutás: a fárasztó hosszú busz- vagy vonatutak ősztől tavaszig, a nyári tanfolyamok – amiket sosem feledek el –, majd az egyetemi tanulmányok mellől külön tanárhoz járás, mellette a szolgálat és énekkari próbák szervezése. Lassan 3 éve pedig két kisfiú melletti orgonálás teszi izgalmassá a kántori munkámat. Szerencsére családom: férjem, szüleim és a lelkészek is mindig segítségemre voltak és vannak a munka során. Édesanyaként talán a legnehezebb „megoldani”, hogy vasárnap vagy más gyülekezeti alkalmakkor én is ott legyek a templomban, gyülekezeti házban, akkor és amikor szükség van rám, hiszen a kicsik napirendje nem ezekhez az alkalmakhoz igazodik. De Istennek és a fent említett segítőimnek hála, mindkét gyermekem szüle-

tése után viszonylag rövid időn belül sikerült visszatérnem az orgonapadhoz. Ehhez kellett a gyülekezet és a lelkészünk türelme, rugalmassága is.

A zene is egy út lehet az Isten és egymás felé. Én ugyan nagyon szeretek egyedül is énekelni, de egy énekkarban vagy egy kis közösségben némi kísérettel, például gitár vagy zongora, igazi felemelő érzés. Fáj a szívem-lelkem, hogy az elmúlt hetekben nem tudtunk a testvérekkel a templomban leülni egymás mellé, vagy énekkarunkkal összejönni. A hiányt valamelyest pótolja, hogy otthonunkban a kisfiaimnak sokat éneklek, nem csak nekik való népdalokat, mondókákat, hanem evangélikus énekeskönyvünk énekeit is. Nagyobbik fiam például heteken keresztül az „Ó, terjeszd ki Jézusom” kezdetű énekünk dallamára aludt el. Remélem, ha felnőnek, számukra is legalább olyan fontos lesz majd a gyülekezeti élet, az éneklés, a zene, mint nekem.

Böröczné Bolla Krisztina,
zalaistvándi kántor

Tartalmi változások az evangélikus iskolák énekoktatásában „A muzsika szépséges, csodálatos adománya Istennek, és közel áll a teológiához” – mondja Luther Márton

Az egyházi iskoláink énektanításának anyagában, szemléletében és gyakorlatában jelentős változást hozhat az ének tantárgy anyagának bővítése. Ennek bevezetéséről a XI. Zsinat, 2020. február 21-én tartott ülésén számoltam be, mivel a 2/2018.(II.23.) számú zsinati határozat végrehajtása megvalósult.

2015-ig visszamenően rendszeresen szerepelt az Egyházzenei Bizottság beszámolójában az a javaslat, hogy a közismereti énektanítási anyag mellett szükséges lenne valamilyen „központi akarattal” támogatott egyházi ének tantárgyat bevezetni iskoláinkban. Kerestük a formát és a tartalmat, hogy milyen módon lehet evangélikus iskoláinkban énekórán is rendszeressé tenni a koráléneklést, gazdag egyházzenei örökségünk megismertetését, megszerettetését. Első lépésként már 2015-ben elkészült az Iskolai énekeskönyv (az Evangélikus énekeskönyv kivonata iskolai használatra) anyagának összeállítása és megjelentetése. A válogatást Bence Gábor végezte és a rendszeres használatához, beosztásához kiegészítő táblázattal látta el. Az egyházzenei konferenciákon rendszeresen részt vevő iskoláink énektanárai kérése és javaslata volt ez, hiszen sokan az intézmények átvételével kerültek egyházi iskolai szolgálatba. Sok esetben a nem az evangélikus felekezethez tartozó kollégák számára ismeretlenek voltak egyházi énekeink, liturgikus hagyományaink. A 2017-es évben történt megbeszéléseink az Oktatási Osztály vezetőjével (Varga Márta) és munkatársaival hozta meg azt a döntést, hogy nem új tantárgyként, hanem az ének tárgy tantárgybővítésével lehet megoldani azt, hogy az egyházi ének – zene oktatása a teljes képzési idő alatt (akár 12 éven keresztül) jelen legyen. Nagyon fontos felhasználni a növendékek érzelmi életének fejlesztésében, identitásuk alakításában a zenében rejlő hatalmas lehetőségeket.

2018-ban zsinati határozat született, mely előírta a bevezethetőség feltételeinek vizsgálatát és zenei anyagának kidolgozását. Ezt az izgalmas, szép és nagyon kényes feladatot egy delegált szakmai csoport végezte: Ablonczy Katalin ének tantárgygondozó, énektanár, Bence Gábor, a Bp. Deák téri iskola tanára, a kántorképző igazgatója, Ecsedi Zsuzsanna egyházzeneész, Szebik Attila iskolaigazgató, egyházzeneész és Koczor Tamás lelkész, hitoktató. 2018. március elején egy többnapos együttgondolkodás után sikerült beépíteni a megadott kereteken belül az általános ének anyagba, a korosztályi követelményeket is figyelembe véve az egyházi énekeket az éves tantervekbe, minden évfolyamra lebontva, az éneket tanító kollégák általános megelégedésére és örömére.

Természetesen a tanárok felkészítését is meg kellett szervezni. Nagy segítségünkre volt ebben az ügyben az Evangélikus Hittudományi Egyetem, ahol egy akkreditált továbbképzést szerveztek e témakörben az énektanárok részére. Az Oktatási Bizottság és az Egyházzenei Bizottság közös állásfoglalásban terjesztette az Országos Presbitérium elé a bevezetés feltételeinek teljesüléséről szóló határozatát, amit jóváhagyólag elfogadtak. Így kerülhetett végül a Zsinat elé, ahol még a szükséges számú Iskolai énekeskönyv kiadásáról is született döntés. Egy régi adósságunkat sikerült pótolnunk. A felgyorsult intézményi átvételek mellett nem volt kellő figyelem ennek a fontos területnek a megfelelő kezelésére. Reménységünk szerint ezzel tudjuk segíteni, hogy erősödjék egyházzenei életünk, és ismét méltán nevezhetik majd egyházunkat éneklő egyháznak.

Kende Guszttv, egyházzenei bizottság elnöke

Felelős: Koczor György; gyorgy.koczor@lutheran.hu

A zenével követni az ígét

A lelkész az oltártól és a szószékről is Isten igéjét hirdeti. De az istentisztelet teljeséhez elengedhetetlen az orgona hangja is, amely sokszor segít érzelmileg is közel kerülnünk a hallott igehirdetéshez. Csizmadia Béla, a soproni gyülekezet kántora betekintést enged saját történetébe és szolgálatába is, amely által talán még jobban érteni tudjuk az istentiszteleten elhangzó műveket, az egyházzenet.

Köszegen születtem, a zenetanulás is ott kezdődött. Második osztályos általános iskolás koromtól hegedülni tanultam a Kőszegi Zeneiskolában. Amikor a konfirmációmra került sor a kőszegi gyülekezetben, az akkori lelkész, id. Szabó Lajos fia, ifjabb Szabó Lajos (később szintén lelkész lett, az Evangélikus Hittudományi Egyetem volt rektora) megkérdezte, hogy lenne-e kedvem kántorsághoz, orgonáláshoz. Én azt válaszoltam, hogy lenne kedvem, megpróbálhatjuk. Ekkor Lajos elkezdett velem foglalkozni a harmóniumon, majd egy kis idő múlva elküldött Fótra a kántorképzőbe, utána pedig az akkori kántor, Weinberger Károly kezdett tanítani engem az orgonálásra. Tehát az egész 12 éves koromban kezdődött, de két-három év múlva már a kőszegi istentiszteleteken is be-beugrottam a kántor helyett, miközben persze rendszeresen jártam Fótra, minden nyáron ott voltam. Eközben elvégeztem Szombathelyen a Gépipari Szakközépiskola gépgyártás-technológiai szakát, forgácsoló szakmunkás-bizonyítványt szereztem, majd Szegeden voltam sorkatoná, utána pedig Budapesten a Bánki Donát Műszaki Főiskola üzemszervezői szakát végeztem el. A főiskola végén Fóton megszereztem a kántori oklevelet, én vagyok egyházunkban a 65. okleveles kántor.

Sok jó muzsikussal voltunk együtt, Mekis Ádámé például a 62-es oklevél, de akkoriban végzett Finta Gergely, aki ma Deák téri organista, Gálos Miklós fasori organista, vagy Kecskeméti Pál kiskőrösi kántor is.

A főiskola után elmentem dolgozni Szombathelyre a Fakombináta, majd Kőszegen is dolgoztam, de jött egy lehetőség, és az Evangélikus Egyház kiküldött engem Németországba, az észak-rajna-westfaliai Herfordba, ahol egy évet eltölthettem egyházzenei tanulva. Ez 1988–89-ben, pont a rendszerváltás idején volt, a kiutazásomhoz még engedélyt kellett kérnem az Állami Egyházügyi Hivaltól...

Miután hazajöttem Herfordból, egy fél évig nem találtam állást, és szólt nekem Weltler Sándor, aki szintén akkoriban került Sopronba, hogy ha lenne hozzá kedvem, akkor itt egy kántori főállást fel tud ajánlani nekem. 1991-ben tehát elfogadtam a kántori állást, és Sopronba költöztem, és onnantól közel egy évtizedig folyamatosan végeztem a szolgálatot. 2000-ben Róth Márton lett a kántor 3-4 évig, majd utána ismét engem hívtak a gyülekezetbe. Ekkor azonban ez már csak mellékállás volt, nekem közben már voltak munkáim máshol. Dolgoztam a gumiipartól a faiparig sok helyen, záratat szereltem, sok mindent csináltam mellette. De azóta minden hétfvégén, ünnepnapokon és a csütörtöki istentiszteleteken is én kántorizálok.

Az ember hétköznap dolgozik a munkahelyén, esetleg túlórázni is kell, aztán szombatn jönnek az esküvők, hét közben temetések, vasárnap a délelőtti szintén szolgálattal telik. Itt az egyháznál az elmúlt tizenegy évben szinte szabadságot sem vettem ki. Eleinte még könnyebb volt, mert voltak segítők, Gárdainé Edit néni vagy Asbóthné Erzsi néni besegített például ünnepek másnapján, hogy nekem is legyen egy kis pihenésem, és volt, hogy más orgonálni tudók között is volt beosztás helyettesítésre, de mostanra egyedül maradtam.

Én az orgona-előjátékoknál a barokk zeneirodalomból választok mindig, azokat szeretem. Régebben játszottam César Franckot is, másokat is, de amióta csak mellékfoglalkozásban tudok orgonálni, nincs is időm annyit gyakorolni, a meglévő repertoárból játszom, és jól tudok blattolni is, tehát ezekből próbálok építkezni. Az egyháznál tulajdonképpen megvan a negyvenéves munkaviszonyom a kőszegi és a soproni kántorságot összeadva, a rutin beleivódik az emberbe...

Bachot kedvelem nagyon. Talán a d-moll toccatát nem annyira, nagyon elcsépel, túl sokszor elhangzó mű, de a fantáziákat nagyon szeretem, a Vivaldi-Bach concertókat szintén játszottam, preludiumokat, fűgákat úgyszintén. A Szentháromság-fűgát is szerettem játszani; amikor főállásban voltam, sok időm volt gyakorolni is, nem kellett más munkába rohannom, most más munka mellett már ez nagyon nehéz.

Azt tartom, hogy istentiszteleten orgonálni több annál, mint néhány zeneművet megszólaltatni.

Mindig figyelemmel hallgatom az ígét, az igehirdetést. A 8-as istentiszteleten például figyelem az ige hangulatát, üzenetét, és a 10-es istentiszteletre már aszerint választok prelúdiumot. Ha örvendező vasárnap van, akkor hangosabbat, monumentálisabbat választok, ha szomorú az ige vagy éppen megdöbbentő, akkor pedig ahhoz illő művet választok. Próbálok a zenével követni az ígét. Egy kántornak, úgy gondolom, ehhez is értenie kell, hogy mindig az ígéhez kapcsolódóan adja az emóciókat, érzéseket, ráhangolja a híveket a témára. Sokan művészek az orgonán, de nem értenek ehhez, a kántornak tudnia kell kísérni a gyülekezet éneklését.

Ez egy adottság. Én is sokat énekeltem régen a korálokat, Fóton is rengeteget énekelünk. Ott megtanultam azt, hogy hogyan kell hangoznia egy gyülekezeti éneknek. Próbálok mindig úgy vezetni az éneket, úgy kísérni a gyülekezetet, hogy az úgy hangozzék, ahogy akkoriban megtanultam.

Szeretek ott ülni az orgonapadon. Valamikor hobbim volt a zene, aztán a hegedű nem elégített ki, talán mert az csak egy szólamot játszik. Nekem az kevés volt, vágyakoztam a többszólamú zenére, és az orgona ezt tökéletesen megadta nekem. Érdekes, hogy bár ez a váltás nem magamtól jutott eszembe, végül meghatározta az egész életemet.

Lejegyezte: Pelikán András, Fotó: Varga Jenő
Felelős: Varga Tamás; Tamas.Varga@lutheran.hu

Egy kántor vallomása

Ha azt kell elmesélnem, hogyan lettem kántor, tulajdonképpen azt mondhatom: erre készültem gyerekkorom óta, ahogy a zenetanári pályára is. Azonban mégsem volt ennyire egyszerű az utam.

Zeneiskolai zongoratanárnőm vitt el először a templomba, hogy egy kicsit játszassak az orgonán, ezért nagyon hálás vagyok neki. Katolikus családba születtem, engem is a katolikus hit szerint neveltek, jártam hittanra, bértáncoltam. Középiskolai éveim alatt rövid ideig kántor is voltam, de orgona nem volt, csak egy harmónium – annak a hangját is szeretem.

Az ország másik felében, Debrecenben folytattam a felsőfokú tanulmányaimat. Itt ismerkedtem meg először református évfolyamtársakkal, bibliakört is alakítottunk és hétvégeken mindig valakinek a lakásán hallgattunk bibliamagyarázatot. Elkezdhettem orgonatanulmányaimat, de sajnos helyhiány miatt ez csak egy évig tarthatott.

1991-ben, amikor már zeneiskolai tanár voltam, kerestek meg az evangélikus gyülekezetből, hogy segítsék egy időre a vasárnapi istentiszteleteken, mert a kántor másik városba, másik gyülekezetbe költözik. Vakmerően elvállaltam a feladatot, hiszen az evangélikus egyházat egyáltalán nem ismertem, a mi városunk erősen katolikus többségű város. Minden segítséget megkaptam Ittész János akkori gyülekezeti lelkészünktől, a gyülekezeti tagoktól, egyházfitól, egyszerűen nagyon hamar otthon éreztem magam a gyülekezetben. Jó volt felfedezni azt is, hogy azok a korálok, amelyeket az összhangzattan órákon tanultunk és mintapéldának használtunk, ma is élő

gyülekezeti énekek. Autodidakta módon tanultam meg orgonálni, majd a főtí kántorképzőre is jelentkeztem, egyszerre hallgatónak és tanárnak. Itt segítséget kaptam az orgonatanulmányaimhoz, a hallgatóknak pedig harmóniumot, éneket és szolfézst tanítottam, 17 éven keresztül. Közben Győrben az egyházzene szakot is elvégeztem, ezek az évek az életemnek nagyon fontos, felejthetetlen időszakai voltak.

Mivel most már második hónapja nem lehetünk együtt gyülekezeti közösségben, sokan megszólítanak, írják nekem, hogy mennyire szeretnék már a templomba jönni, úrvacsorát venni. Hála az Úristennek, hogy nem hagytam

magunkra bennünket, gondoskodik arról, hogy meg tudjuk szentelni az ünnepnapot. Lehet, hogy a vírus a templomainkat bezárta, de olyan ajtók nyíltak meg, amelyeken Jézus eljön hozzánk és segít az ígét meghallanunk. Az én vasárnap délelőttieim most is úgy telnek, mintha templomban lennék. Ülök a számítógép előtt és hallgatom először a saját lelkészeink igehirdetését, aztán más istentiszteleteket és más felekezetek istentiszteletébe is belehallgatok. Éneklünk is otthon közösen. A vasárnap énekét minden héten felvesszük és feltesszük a gyülekezet honlapjára és a facebookra is, feliratozva, végig lehet énekelni orgonakísérettel.

Talán sokan ismerik azt a magyar népdalt, hogy „ha megfogom az ördögöt, a ládába zárom”. Cantate vasárnapjára én azt üzenem inkább, amit Luther Márton: énekeljünk, hadd fusson az ördög!

Szász Judit, Kőszeg

A zene, az kell...

A zene már egészen kiskoromtól fogva kiemelt szerepet töltött be az életemben. Amikor jelenlegi lelkészeim a gyülekezetünkbe érkeztek és hallották, hogy mennyire szeretnék megtanulni hangszereken játszani, bátorítottak, hogy iratkozzam be az akkor alakuló zeneiskolába. Hét-nyolc év furulya-, majd klarinéttanulás mellett egyre inkább szerettem volna a zongora-, és az orgonatudásomat fejleszteni. Az akkori kántorunk ismertette meg az alapokkal, emellett pedig több éven keresztül jártam az őrimagyaródsi zenei táborba is. 2009-től öt éven át részt vettem a főtí kántorképző júniusi tanfolyamán. Ezek a 17 napos intenzív tanfolyamok megerősítettek az elhatározásomban, hogy én is kántor legyek. A teológián a hittanárszak mellett felvettem a kántor szakot is, mivel szerettem volna oklevelet szerezni. Ezt a célokat 2018 júniusában sikerült elérnem.

Gyülekezetünkben már több mint 10 éve kísérem az énekeket vasárnapról vasárnapra. Ez számomra hatalmas lelki feltöltődést ad. Csodálatos érzés hétről hétre átélni, ahogyan a zene által közelebb kerülünk Istenhez és az embertársainkhoz egyaránt. A közös éneklés segít megélni az egy közösséghez tartozást. Nem hiába mondják, hogy a zene egy univerzális nyelv, amit mindenki megért. Általa olyan érzéseket is ki tudunk fejezni, melyeket szavakkal már nehezen tudnánk. Amikor Isten elé akarjuk vinni örömeinket vagy bánatunkat, félelmeinket vagy gyengeségeinket, de nem tudjuk,

hogyan fejezzük ki azokat, akkor a zene segít utat találni hozzá.

„Isten azért teremtette a zenét, hogy szavak nélkül tudjunk imádkozni.” (John Lennon)

Kutschi Renáta. Meszlen-Acsád-Kőszegdoroslói Társult Egyházközség

Felelős: Kőrösi Krisztina; krisztina.korosi@lutheran.hu

A szent zene szolgálata a malomsoki gyülekezetben

Mivel az Úr tettei oly nagyok és számosak, hogy elmondani igazán nem lehet, ezért már a kezdetektől fogva jellemző volt Isten népére, hogy elénekelte azokat. A Szentírás legtöbb alakjáról maradt fenn legalább egy olyan ének vagy himnusz-törredék, amellyel a maguk idejében a mindenható és irgalmas Urat dicsérték. Szinte minden bibliai iratban találunk éneklésre szóló buzdítást. A Zsoltárok könyvének pedig mind a 150 imádsága Istent magasztaló ének! „Énekeljétek új éneket az Úrnak, énekelj az Úrnak, te egész föld!” – biztat egy helyütt a zsoltáros. (Zsolt 96,1) Emellett a régi és új kérdésében sem árt tisztán látni. Az éneket nem szerzésének dátuma vagy épp hangszerelése teszi újjá vagy régivé, hanem kizárólag a tartalma. Akkor új egy ének, ha Róla szól, és Neki mond hálát és dicséretet. Ha az Ő szolgálatát hirdeti, és nem a magunkét. A hívő ember ugyanis mindig Isten hűségéről és szeretetéről énekel.

A mi Lutherünk a teológia után a zene tudományát, művészetét tartotta a legfontosabbnak. A zenére Isten aján-dékaként tekintett. Maga is vallotta, amit Szent Ágoston egykor így fogalmazott meg: „aki énekel, kétszeresen imádkozik.” Kevés dologgal lehet ugyanis a mindent felforgatni akaró, viszályt és diszharmóniát teremtő ördögöt jobban bosszantani, mint a hívők egy szívvel és egy lélekkel felhangzó énekével. Örömteli fordulat, hogy a korábban túlságosan

lelkészközpontú egyházunk manapság a gyülekezeti munkatársakra is fókuszál. Közülük most azokra figyelünk, és azokért adunk hálát Istennek, akik a szent zenével szolgálnak. Akik abban segítik a gyülekezet tagjait, hogy kísérik, vezetik az éneklést. Akik azért fáradoznak, hogy egyházunk ne csak névlegesen, hanem ténylegesen éneklő egyház legyen.

A malomsoki gyülekezet nagyon szerencsés helyzetben van, hiszen nemcsak a néhány éve épített új orgonájával büszkélkedhet, hanem vannak kántorai, akik vasárnapról vasárnapra, ünnepnapról ünnepnapra meg is szólaltatják azt. Horváthné Somogyi Renáta több mint két évtizede hűséggel és odaadón tölti be ezt a nem könnyű szolgálatot. Már gyermekkorát meghatározta az egyházi muzsika szeretete. A malomsoki ifjúság aktív tagjaként hamar bekapcsolódott az énekkar szolgálatába. Az ország számos templomába eljutott társaival, ahol énekszóval dicsérték az Istent, és ezáltal sok-sok hívő szívét örvendeztetették meg. Renátának az egyházi zene szeretete és ismerete a főtí kántorképzőben tovább mélyült. Megtanult orgonán játszani, és a gyülekezet kántora lett. 2013 óta pedig az egyházközség felügyelőjeként is segíti a lelkész munkáját. Személyében egy kiváló munkatársat ismertem meg, akivel közel tíz éve együtt dolgozunk gyülekezetünk és iskolánk életéért, jövőjéért. Renáta az egyházi szolgálat mellett az élet

más területein is helytáll. Feleségként és családayaként persze nem könnyű minden vasárnap és ünnepnap délelőttjét és néha délutánját feláldozni, de igyekszik összhangot teremteni a család, a hivatás és a szolgálatok között. Néha még az is belefér ebbe a feszes időrendbe, hogy a környező gyülekezetekben is besegít az istentiszteleteken, ha valahol éppen kántor híján vannak. Hivatását tekintve általános iskolai pedagógus és hitoktató, így nemcsak a templomban, hanem a katedrán is tanúskodik szóval és énekkel.

Az év elején, február 15-én marcaltői evangélikus iskolánk adott otthont a kerületi pedagógustalálkozónak. A sokunkat felemelő és Istenhez, valamint egymáshoz közelebb vezető csendes nap záró istentiszteletét a malomsoki evangélikus templomban tartottuk. Az úrvacsorás alkalmat követően adták át a Gyurácz Ferenc-díjat. Ezt olyan pedagógusok kaphatják, akik mind a hitéletben, mind a pedagógiai munkájukban példamutató szorgalommal és odaadással tevékenykednek. Idén az egyik díjazott – mindnyájunk öröme – Horváthné Somogyi Renáta lett, aki kerületünk püspökétől és felügyelőjétől vehette át az elismerést, amely, azt hiszem, jobb helyre nem kerülhetett volna...

Ám miközben e szép ünnepre visszatekintünk, nem feledhetjük, hogy futásunk, szolgálatunk tétje nem hervadó, hanem hervadhatatlan koszorú. (Vö.: 1Kor 9,24–27) E „mennyei díj” elnyerése, amely a bűnbocsánat és az örök élet, egyedül Krisztus szolgálata által lehetséges. Ezért éneklünk akkor lesz tiszta és igaz, ha egyedül Őt dicséri. Azt a Krisztust, aki bezárta mögöttünk a pokol kapuit, és megnyitotta a mennyek országának ajtaját, „az égi béke szép honát, hogy együtt zenghessünk örök halleluját!” (Vö.: 88/3) Mi, akiket a szent zene időről időre felemel, imádkozunk azokért, akik minden egyházi alkalommal helytállnak, és akik orgonán vagy bármely más hangszereken játszva segítenek minket abban, hogy újra és újra együtt énekelhessünk az Úrnak új éneket.

Szöveg: Weltler Gábor

Fotó: Adámi Mária

Felelős: Weltler Gábor;

gabor.weltler@lutheran.hu

Mit jelent számomra a PÜSPÖK kifejezés?

Újságunk felelős szerkesztőjétől a címadással kijelölt feladatot teljesíteni csak részben tudom. Ugyanis a kérdésre nem tudok úgy válaszolni, hogy a püspök szót olyan kifejezésnek tekintsem, amelyet bizonyos távolságtartással elemezhetek. Csak egészen személyesen tudok erről szólni.

A püspöki szolgálattal kapcsolatban sokan és gyakran idézik 1Tim 3,1-et, ahol Pál apostol ezt írja szeretett tanítványának: „Igaz beszéd ez: ha valaki püspökségre törekszik, szép feladatra vágyik.” Ez a mostani fordításunkban olvasható. Más fordítások szerint jó dolgot kíván, aki püspökséget kíván. Megint máshol derék, magasztos, nemes munka a püspöki szolgálat. (A sokféle fordítás is mutatja, hogy milyen gazdag tartalmú az eredeti görög kifejezés.) De akárhog is fordítják, úgy tűnik, mindenképpen valami „kívánatos” munka a püspökség. És éppen ez az, amit én a saját püspöki szolgálattal kapcsolatban egészen másként éreztem, tapasztaltam. Miközben magam is nagyon reméltem, és ezt sokszor el is mondtam annak idején, hogy az 1952-ben „kivégzett” (Kapi Béla püspök használta ezt a kifejezést!) dunántúli egyházkerület újra életre kelhet, 2000. szeptember 23-án mégis így kellett vallanom püspöki székfoglalómban: „... magam is vártam, reméltem – már évtizede legalább – ezt az órát. A mögöttünk lévő esztendőben sokszor, álmatlan éjszakákban is imádkoztam azért, hogy jöjjön már ez a nap – de úgy jöjjön, hogy ne nekem kelljen itt középen megállnom... Hát csoda-e, hogy magamra nézve módosítanom kell az előttem jártakra sokszor mondott szép elnevezést, »Isten kegyelméből Dunántúl püspöke«, és magamat »Isten akaratából való püspöknek« kell mondanom?! Isten kegyelmének, irgalmának ígéretébe kapaszkodom, de akaratának kényszerítő szigorát és – miért is titkolnám – terhét is érzem

most szívemen. Lám, itt a példa: aki kiszolgáltatja magát Istennek, annak számolnia is kell azzal, hogy ő él is hatalmával, és úgy fordítja életünk, szolgálatunk irányát, ahogy mi magunk inkább elkerülni szerettük volna... Nem tagadhatom tehát: az Isten akaratának való engedelmisség szándéka hozott ebbe a helyzetbe. Ezért nem is mondhatok mást, mint azt, hogy az ő kezéből veszem püspöki szolgálatom megbízatását és felhatalmazását, méltóságát és terhét. Szeretett Lutherünkkel együtt mondom: »... használj eszközöddül, csak el ne hagyj, Uram, mert ha magamra maradok, hamarosan elrontok mindent.«” Egyházunk törvényei mindenki számára elérhetőek egyházunk honlapján. Ott kikereshető a püspök feladatairól szóló hosszú felsorolás is. Hagományosan pedig a lelkészszentelést, vizitációt (ún. egyházlátogatást) és az istentisztelet rendjének, a liturgiának a meghatározását szokták a sajátos püspöki feladatoknak nevezni. Mindez eszembe jut, ha „a püspökről” gondolkodom. De még ennél rövidebben is össze tudom foglalni, miben látom a lényegét. Átruházhatatlan feladata a püspöknek, hogy az igeszolgalat jó rendjére és a reformátori örökségben ránk bízott tanítás tisztaságára felügyeljen, az ettől való eltévelyedésekre figyelmeztessen, és mindenekelőtt jó példával elől járjon. Minden hiábavaló lenne akkor, ha az egyháznak erre az igazi kincsére (vö. Luther a 62. tételben) nem vigyáznánk! Igen, az igehirdetés! Püspöki feladatnak tartom, hogy amint azt aktív szolgálatom idején is tettem, most is – Luthert idézve – intsem mindnyájunkat. Rendjének 1515-ös zsinatára készített prédikációs vázlatában – tehát bő két esztendővel 1517. október 31. nevezetes napja előtt – ezt írta: „Bár-csak lángra lobbanthatnám szívetekeket ezekkel a szavakkal: minden gondunk és feladatunk között a legelső és legfontosabb kellene, hogy legyen, hogy a lelkeszek mindenekelőtt az igazság igéjében bővölködjének... Bármilyen máshoz nincs szükség lelkeszre... Lehet valaki egyébként bármily szemérmes, szívélyes, tanult, gazdálkodjék bár eredményesen, építsen házakat, növelheti befolyását, még csodákat is tehet, halottakat támaszthat fel, kiűzheti a gonosz lelkeket is: csak az lelkesz és pásztor, aki mint Isten küldötte Isten népét az igazság igéjével vezeti, és ezáltal az isteni újjászületésre segít.”

Ittész János, ny. püspök

A püspöki szolgálat örömei és veszélyei

Az 1990-s rendszerváltást követő első püspökitúttásra az illető év március 17. napján került sor. Ünnepi volt az alkalom, megannyi külföldi egyházi méltóság –köztük az LVSZ akkori főtitkára és a szomszédos egyházak püspökei –, régi és új közéleti személyiségek jelenlétében zajlott az esemény, zendült az ének egy új, nagy reményekkel várt korszak küszöbén. Bennem élt a feszültség, meg tudok-e felelni az elvárásoknak egy ismeretlen korszak hajnalán, amikor a társadalmi és egyházi változások előrevetítették a lehetőségek csillagzaporát.

A 16 éves időszak eseményei közül néhányat felidézek emlékeimből. Megemlítendő, hogy a püspöki szolgálatom 10 esztendeje a mai Nyugati/Dunántúli Egyházkerület öt egyházmegyéjére is kiterjedt. Újonnan épült templomok, imaházak létrejöttére és egykor volt evangélikus gimnáziumok újraindítására kerülhetett sor.(Sopron, Kőszeg, Győr)

Éppen Béres Tamás frissen végzett teológus lelkésszé szentelésére indultunk a diósgyőri gyülekezetbe, délután pedig a Nyíregyháza-Varga bokori új imaház felszentelését kérte a nyíregyházi gyülekezet, amikor Mezőkövesdnél gépkocsink bal hátsó kerekének gumija defektet kapott. Az autó megpördült és az árokban kötött ki. Amikor kikászálódunk a gépkocsiból, két mentőautó várt ránk, amelyeket gondos szemtanúk már megrendeltek. Ők csodálkoztak a legjobban, hogy apróbb horzsolásoktól eltekintve épen és sérülés nélkül úsztuk meg a balesetet, igaz, a gépkocsi romhalmazzá

változott. Egy ismeretlen Mercedes- tulajdonos Miskolcra vitt bennünket minden ellenszolgáltatás nélkül. A két szolgálatot elvégezhattük dr. Cserháti Sándor professzorral. Isten csodája volt megmenekülésünk.Nem sokkal kisebb izgalmat éltünk át azon az aug. 20-i reggelen, amikor a Mátyás-templomba betörttek, és értékes tárgyakat tulajdonítottak el a szentélyből. A rendőrség az összes Budapestről kivezető utat lezárta, minket pedig három lelkeszjelölt szentelésére vártak Győrbe. Bár időben elindultunk, de a fővárost csak egérutakon sikerült elhagyni , többszöri próbálkozás után, nagy kerülőkkel, ami jelentős idővesztéssel járt. Közel Tatabányához jutottunk ki az M1-es autópályára,s fél 10-re járt az idő, az istentisztelet 10 órakor kezdődött. Az autópályán senki nem volt, 10 órakor pontosan megérkezünk, megkönnyebbülésünkre. A zsúfolt templom öröme feleltette az esetleges késés adta feszültség kellemetlenségét. Azóta már a felszenteltek közül Varga Gyöngyiből teológiánk tanszékvezető docense lett, s megbecsült női teológus. Sopronnémeti leánygyülekezete nem közlekedési vészhelyzet miatt írta be nevét az egyháztörténetbe. Amikor elhatározták, hogy templomot építenek, akkor minden anyagi, lelki és szellemi erejüket számbavették. Az országos egyház segítsége mellett is szükség volt erre. Ami sajátos volt ebben a történetben, az azért említésre méltó, mert a gyülekezet gondnokának munkahelyi társai – látva a gyülekezet előtt álló feladatok nagyságát – felajánlották neki, hogy ők helyette elvégzik a munkájával járó feladato-

Pastor pastorum

Amikor 2003-ban püspökké választottak, szolgálatom lényegét a lelkipásztorok pásztoralásában láttam: pastor pastorum. Ezt szerettem volna kifejezni azzal a szimbolikus jellel, hogy pásztorbottal a kezemben vonultam ki az iktató istentiszteletről a békécsabai nagytemplomból. Erre a küldetésnyilatkozatra utalt választott vezér-igém is, amelyről beköszöntő prédikációmban szóltam: „Legeltesd..., őrizd az én juhaimat!” (Jn 21, 15-16) A feltámadott Úr ebbe a tömör „munkaköri leírásba” belesűrítette a püspöki szolgálat lényegét is. Fontos tisztán látni az egyértelmű tulajdonviszonyokat! A reám bízottak nem az enyéme, hanem az Övéi, akiket legeltethetek és elsegíthetek az általa megmutatott legelőre. Nem én etetem őket, hiszen én is csak koldus vagyok, aki viszont tudja, hogy hol a táplálék, ki az élet kenyere és forrása.

Az őrzés képe pedig arra figyelmeztet, hogy ez a nyáj veszélyben van, és egyszer el kell majd számolnom az elveszettekkel, az elveszítettéssel. Egyik esti énekünk sorával én is vallom: „számadásom nem egész”... A tények makacs dolgok, hiszen a zord statisztikák arról szólnak, hogy az elmúlt években, miközben nőtt az intézmények sora egyházunkban, a gyülekezeti

tagok, „a juhok” száma viszont sokfelé csökkent. Nem lehet megkerülni az őszinte önvizsgálatra és bűnbánatra indító kérdéseket: vajon nem kellett volna-e gyakrabban és főleg jobban használni a pásztorbotot? Talán olykor sovány volt az általam felkínált legelő? Még többet kellett volna a pástortársakkal törődni a sok hivatalos ülésezés és protokoll reprezentáció helyett? Kitartóbban és leleményesebben kellett volna a leszakadók, az elkallódók után menni?

Erőt és vigasztalást ad, hogy aktív szolgálatom végén, 2018. május 21-én, amikor missziói nap keretében elköszöntem az egyházkerület népétől, úgy éreztem, hogy a liturgiában személy szerint nekem szóltak az alábbi biztató, feloldozó mondatok:

Áldjad én lelkem az Urat, és ne feledd el, mennyi jót tett veled.

Ő megbocsátja minden bűnödét...

...Isten áldja meg mindazt, amit az Ő nevében tettél, fordítsa jóra azt, ami sikertelen volt, vigye teljességre mindazt a jót, amit elkezdtél...

A bűnbánat mellett bőven akad okom a hálaadásra, hiszen a püspöki szolgáltak a terhe mellett sok az öröme is. Ilyenek voltak a gyülekezetlátogatások, az igehirdetési lehetőségek,

többnyire teli templomokban. De nemcsak az ünnepi alkalmakra gondolok vissza hálás szívvel, hanem az úgynevezett canonica vizitációkra is, amikor főleg az esperesi gyülekezetekbe szálltunk ki olykor kétnapos pásztori látogatásra és vizsgálatra.

A szolgálati naptár piros betűs ünnepeit jelentették az ordinációk, ami talán a legfélelősebb és egyben legszebb püspöki „kiváltság”. Másfél évtized alatt mintegy félsszáz ifjú kollégát állíthattam szolgálatba. Ebből a szempontból is akadtak bő és szűk esztendők, Csak egyetlen olyan év volt, amikor senkit sem tudtam ordinálni. De ez is önvizsgálatra kell, hogy indítson minket, ha arra gondolunk, mennyi iskolát kaptunk vissza, és hány ezer gyermeket hitoktathatunk... Bizony, ma is aktuális Jézus figyelmeztetése: „Az aratnivaló sok, de a munkás kevés: kérjétek tehát az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat az aratásába.” (Mt 9, 37-38) Alázatosan kell tudomásul vennünk az apostoli tanítást is, hogy mi ugyan plántálhatunk és öntözhethetünk, de a növekedést egyedül az egyház Ura adhatja meg.

Amikor szolgálatom mérlegét próbálom megvonni, gyakran jut eszembe elődöm, Harmati Béla bölcs intése, amivel útnak indított 2003-ban: „Kapsz majd annyi kudarcot, hogy el ne bízd magad, de annyi örömet is, hogy bele ne keseredjél...” Így volt, igaza volt – soli Deo gloria!

Gáncs Péter, ny. püspök

kat, ő pedig kizárólag a templomépítés tényleges teendőire koncentrálhat, legyen az szervezési feladat, vagy kétkezi munka. A felettes munkavezető is elfogadta megállapodásukat. Így vállaltak részt a más felekezeti testvérek is az evangélikus templom mielőbbi felépítésében. Példaértékű volt ez a segítőkészség. 21 új templomot szentelhettem fel 16 évi püspöki szolgálatom idején, ilyen ökumenikus összefogásra – tudomásom szerint – másutt nem volt példa. Amennyire örömteli eseményként köszöntött ránk egykori evangélikus gimnáziumaink visszavétele és újra megnyitása, annyira váratlan történések is meglepetéssel szolgáltak mindnyájunknak. Két gimnáziumunkban is búcsút kellett vennünk két tanártól, akik a hit gyülekezete sokak által vitatott közösségébe hívogetták a tanulókat, s erről a tevékenységükről nem is akartak lemondani. Alig akartam hinni, hogy ennyire fanatikus pedagógusokként nem akarták megérteni, hogy magatartásuk nem a szabadság kategóriájába tartozik, hanem a fenntartó egyház jó rendjét és célkitűzéseit sérti. Püspökként egyházunk szolgálatára és lelkeszeink prédikálásának jó rendjére és biblikus tisztaságára is vigyáznom kellett. Maig fülemben cseng az egyik derék vidéki felügyelő testvérünk panasza: lelkeszünk nem lutheri szellemben tanít a keresztségről. Mi a teendő? A kollega önként távozott a gyülekezetből, s átmenetileg a szolgálatból is. Később jobb belátásra jutva külföldön szolgált. Nagy öröm volt középiskoláink újraindítása. Sok meglepetés közül talán az az üzenet volt a legmeglepőbb, amikor Nyíregyházáról közvetítették az országos tanévnyitó istentiszteletet, amelyen a közoktatási miniszter, dr. Andrásfalvy Bertalan miniszter is részt vett, s hivatalosan megnyitotta a tanévet. Jőmagam prédikáltam a szőszéken, amikor egy fi-

atalember a tv munkatársai közül átnyújtott egy üzenetet egy kis papíron: legyen szíves még 10 percig prédikálni, mert a miniszter úr közlekedési akadály miatt késik. Már éppen a prédikáció befejező részénél tartottam, s alig tehettem mást, mint újra összefoglaltam az igehirdetés mondanivalóját – kicsit hosszabban s más szavakkal. – Fájdalmas volt dr. Lampért Gyula soproni igazgatótól búcsút venni, aki elkötelezett evangélikusként sokat tett a gimnázium keresztény szellemiségének létrejöttéért, s 52 évesen hazahívta az élet és halál Ura. Talán különösnek mondható, hogy öt püspök beiktatásán szolgáltattam: Ittész János, Gáncs Péter, Adorjáni Dezső (Erdély), Lackner Pál (tábori püspök), s utódom, dr. Fabiny Tamás. Közülük már csak ketten vannak püspöki szolgálatban. Nem volt szokásos jelenség, amikor Hatvanban a 80 éves templom jubileumi istentisztelet utáni közgyűlésen egy váratlan pillanatban az első padok egyikéből egy öt éves kislány kiszaladt -szép piros szoknyában - az oltár előtt ülő elnökség soraiba, és váratlanul a püspök ölébe ült. (Egyik presbíter unokája volt, aki aztán az ünnepség végéig ott is maradt. Fényképen is megörökítették.) A közel 800 gyülekezetlátogatás egyik emlékezetes eseményeként vésődött emlékezetembe ez a különös epizód. Sok örömteli esemény, olykor feszültséggel teli tárgyalások sorozata, ünnepélyes istentiszteletek sokasága széppé és ma is hálára kötelezetté tették püspöki szolgálatomat lelkiileg-szellemileg újraépítő evangélikus egyházunkban. Más fundamentumot senki sem vehet a meglevőn kívül, aki Jézus Krisztus. (1Kor 3,11.)

D. Szabik Imre, ny. püspök

Megszületett megállapodás

Magyarország Kormánya és a Magyarországi Evangélikus Egyház között 2020. március 17-én aláírásra került a második megállapodás. Igen, a második, merthogy az első 1998. december 7-én keletkezett. Mint ismert, a rendszerváltozás után a Horn-kormány (1994-1998) ideje alatt kötött meg a Katolikus Egyházzal, egész pontosan a Vatikánnal a megállapodás, amely így nemzetközi megállapodás lett. A magyarországi többi történelmi egyházzal már az első Orbán-kormány (1998-2002) folytatta a megállapodások megkötését. Volt miről megállapodni, hiszen az akkor új világrendben tisztázni kellett a valamikor elvett egyházi vagyonok anyagi kárpótlását, esetleg ingatlanok visszaadását, intézmények működtetésének lehetőségét. Közel másfél éves előkészítő munka előzte meg az aláírás napját. Az előkészítési feladatot Pröhle Gergely országos felügyelő kapta, akinek a munkáját a közvetlenül Krámer György által vezetett országos iroda segítette. Az utolsó félévben a kormány részéről Fürjes Zoltán egyházi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár és segítőivel történő tárgyaláshoz az Országos Presbitérium részéről Pröhle Gergely vezetésével egy bizottság került kijelölésre, amelyben mind a három egyházkerület arányosan helyet kapott. Ennek a tárgyaló delegációnak voltam többek között magam is tagja.

A megállapodás újbóli megkötése azért lett ismét fontos, merthogy a jelenlegi kormány minden történelmi egyházzal, egységes kereteket alkalmazva az eltelt idő változásainak következtében frissítette a megállapodásokat. A megállapodást magam két részre bontanám: az első részben kerül tisztázásra, leírásra, elfogadásra egyházunk hitéleti, közösségsszervező, közfeladat-ellátó, társadalmi és egyes közéleti tevékenységei. A második részben az állam általi anyagi támogatásával összefüggő kérdések, valamint azok a garanciák, amelyek a jogok és kötelezettségek jóhiszemű gyakorlását hivatottak elősegíteni. Sokan főleg a második részt szeretik-szeretnék majdan elolvasni, mintha ez fontosabb lenne. Szerintem nem, az első rész számomra sokkal fontosabb, hiszen itt fogalmazzuk meg, hogy kik is vagyunk mi, evangélikusok, hogyan viszonyulunk az adott társadalomhoz, milyen közügyeket szeretnénk ellátni az oktatás, a diakónia, a kultúra, a fiatalokkal való kapcsolattartás, a média területén. Hogyan szeretnénk Magyarország épített örökségéhez hozzájárulni épületeinkkel, templomainkkal. Nem kérdéses, hogy ezen feladatok sokasága egyben olyan terület, amelyet az államtól veszünk át, épp ezért – ahogyan Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes az aláíráskor fogalmazott – állami támogatásra szorulnak, hiszen ha nem az egyházunk működtetné, akkor az államnak maradna a feladat, a költségeivel együtt. Ennek következtében nevesítésre került, hogy az évente eddig is folyósított kárpótlási mérték

valorizálásra kerül, konkretizálódott óvodák építése, az EHE támogatása, annak tanulói létszáma. És talán számunkra az egyik legkényesebb kérdésben is sikerült elfogadtatni álláspontunkat. Nevezetesen a hittanoktatás költsége nálunk jóval nagyobb teher, hiszen a néhány százezres egyháztag-ságunk szinte diaszpórában él, nem fedi le egységesen Magyarországot. Ennek következtében sok településen igen kis létszámú a hittanosok száma, akiknek az oktatása aránytalanul nagy terhet jelenet egyházunknak a jóval nagyobb létszámú katolikus, vagy a református testvérekhez képest. A megállapodás arányunkhoz képest jóval nagyobb támogatást biztosít a hittanoktatás költségeinek fedezésére. És hogy a kultúrában történő munkánk is elismerésre kerüljön: támogatást fogunk kapni nagy értékű közgyűjteményünk számára egy új, a kornak megfelelő raktártér építésére is. A megállapodás anyagiakat érintő több pontja már az idei évtől aktuális lesz, de teljes terjedelmében a jövő évtől válik érvényessé. Ennek oka, hogy a megállapodás megkötésekor már folyamatban volt az éves költségvetés működése, azt ezzel a megállapodással nem lehetett felülrírni. A megállapodás konkrét tartalmi részét pedig az Országos Presbitériumnak, és a Zsinatnak kell majd végrehajtania.

És most itt kikerülhetetlen a koronavírus-helyzet megemlítése. Egyrészt nagyon bízunk benne, hogy a várható gazdasági visszaesés nem akadályozza a későbbiekben a megállapodás végrehajtását. Másrészt a pandémiahelyzet többször felülírta az aláírás helyszínét és a résztvevőket. Az eredeti terv szerint egyházunkat a klasszikus felső vezetés mellett képviselte volna az alsóbb szintű egyházvezetés is, valamint a zsinat teljes tagsága. Az eredeti helyszín a Deák tér intézményrendszere lett volna. Ahogyan haladtunk az idővel előre, és a vírushelyzet súlyosabb lett, így szűkíteni kellett az egyházi résztvevőket, és a helyszín a miniszterelnökség kérése szerint a Karmelita kolostor lett volna. De néhány nappal később már a Karmelita kolostor is látogatási tilalom alá esett, így végül az Üllői úti székházban állapodtak meg a résztvevők. A vészhelyzetnek megfelelően részünkről már csak a legszűkebb egyházvezetés vett részt, a kormány részéről Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes vezetésével Soltész Miklós államtitkár és közvetlen munkatársai voltak jelen.

Az aláírók egyházunk részéről Fabiny Tamás elnök-püspök, Pröhle Gergely országos felügyelő, az állam részéről pedig Semjén Zsolt voltak.

Isten áldását kérve a megállapodásra, egyben kérve őt, hogy adjon erőt mindazoknak, akiknek a végrehajtásban lesz majd feladatuk a következő évtizedekben.

*Font Sándor
képviselő, kerületi felügyelő*

Anyagba zárt ima

Kompaktság, puritánság, belülről tápláló vallási élmény-keresés. Hogy miért ezekre a minőségekre esett a választásom tervezői munkám során, ahhoz a hit keresésén, gyakorlatán belül a hit legelemibb és egyben intimebb alapkérdéséig, az ima-imádság zárt világáig kell menni, vallja Balázs Marianna, a Pápán élő fémműves formatervező, aranyműves, aki diplomamunkának liturgikus tárgyat, hordozható úrvacsorázató készletet készített.

Balázs Marianna Rábaszentandráson nőtt fel, a vidéken töltött gyerekkor meghatározó része az életének. Első generációs értelmiségi, a művészeti pálya saját döntése volt. Szeretett rajzolni, logikusan gondolkodott, a Szombathelyi Művészeti Szak-középiskolában tanult, ahol a diákoknak lehetőségük volt minden képzésben lévő szakmát kipróbálni. Az első év végén kellett szakot választani, az ötvös szaktanár figyelt fel tehetségére; ő mondta, hogy szeretné, ha Marianna ötvös lenne.

Egyik szakmával sem volt kapcsolata, érzelmi alapon döntött, mondja. Édesapja fémöntő, ez a személyes indíttatás is hozzájárult ahhoz, hogy Marianna a fémek mellett kötött ki. A művészeti szak-középiskola után Budapestre került, ahol aranyművességet tanult, mellette pedig készült az egyetemre. Formatervezőként az ötvösség már nem csak arról szól, hogy valaki mennyire ügyes és technikailag mit tud elkészíteni, hanem arról is, hogy a forma tartalmilag és technikailag egymással kölcsönhatásban miként jön létre, mondja. A diploma után nem találta könnyen a helyét. A győri Kovács Margit szakközépiskolában kapott szakoktatói állást, így visszament Győr-Moson-Sopron megyébe. Akkoriban a szakmában főként tanárként volt jelen, ami színesebb tette a saját szakmai életét, ugyanakkor hátráltatta is. A tanítás része az életének, de személyével és munkáival egyaránt szeretne hiteles lenni tanítványai előtt. Az egyensúlyt a Budapesti Budai Rajziskolában találta meg, ahol 2016 óta aranyműveseket oktat. Marianna egyedi ékszereket készít, amiket a megrendelők elképzelései után tervez, sokat beszélget velük. Az ékszer személyes

és intim műfaj, a tervező és a megrendelő között bensőséges kapcsolat alakul ki, állítja. Egy különleges alkalomra készülő szép tárgy visszatükrözi az egyén személyiségét. Készít ékszereket megrendelésre, pályázatokra, kiállításokra. Az első ékszerek közül egy madaras gyűrű évekig a fiókban

állt, amíg megkereste őt a Magyar Nemzeti Galéria. A 2017-es tavaszi tárlatnak a madár volt a témája, a múzeumboltba kerestek ékszereket. A madaras gyűrű akkor bővült brossokat és nyakláncokat is tartalmazó sorozattá. (Ma leginkább talán ezekről az ékszereiről ismerik őt.)

Művészi pályája hullámvölgyekkel teli, vallja a formatervező. Vannak időszakok, amikor több a megrendelés, hozzá közel álló témákban dolgozhat, és olyanok is, amikor nehezebb megtalálni a hangsúlyt a saját elképzelései és a megrendelőé között. Felidéz egy felkérést: koromfekete nagy marokkóvet kapott, melyen egy karakteres fehér sáv fut át. A megrendelő egy olyan nyakláncot kért, amivel a nagyszüleiére szeretett volna emlékezni, akiket nem ismert, de tudta, hogy deportálták őket. Az ékszer szimbolikus és rituáléként működik: amikor viselője szeretne a nagyszülőkre emlékezni, felveszi azt. A megrendelő a szívén súlyként cipeli ezt a terhet, de bármikor leteheti.

Marianna hálás azért, hogy élettörténetekhez kapcsolódik.

– Az élettörténet, a személyes életút feldolgozása saját munkáimban is meghatározó – mondja. – Legutóbbi munkám Az alkotás szabadság címmel egy együttműködésből született Sziráki Lili fotográfussal, mely azt dolgozza fel, hogy a tárgyalatosság folyamata hogyan függ össze azzal a közeggel, amiben az egyén felnő. Az ékszerek és fotók kapcsolatából keltett érzetekkel, hangulatokkal, megidézett terekkel szeretnénk meghívni a szemlélőt egy történetbe, melynek felfedése során a szabad asszociációk lehetőségét meghagytuk. A kiállítás nyitó és záró eseménye alkalmak voltak, hogy a látogatók és alkotók között párbeszéd alakuljon ki a munkák segítségével. Egy interaktív folyamat, melyben a művészet „ürügy” arra, hogy közelebb kerüljünk önmagunkhoz, másokhoz.

Az evangélikus egyházhoz való kötődéséről elmondja, a befelé figyelő, analitikus szemlélődésben, keresésben egyetemi éve alatt érezte, diplomamunkájának liturgikus tárgyat választ. A hitélet, a hit gyakorlásának lehetőségei mindig foglalkoztatták őt, olyan tárgyat szeretett volna készíteni, ami az ő kereséseire, kérdéseire is választ ad. Keresztény, protestáns vonalon akart valamit létrehozni, szülőfalujának, Rábaszentandrásnak lelkéspárja sokat segített neki. Az ima, imádság belső világából kiindulva olyan egyetemes tárgyban, majd úrvacsorakészletben gondolkodott, ami segíti az emberek elmélyülését. Nem csupán egy felekezet számára akart tervezni, hanem valamilyen ökumenikus tárgyat létrehozni. A hordozható úrvacsorázató készlet az evangélikus gyakorlathoz igazodik, de a minimalizmusa lehetővé teszi, hogy – kis átalakítással – akár a református egyház is használhassa. Az úrvacsorázató készlettel Balázs Marianna Krisztushoz szeretett volna közelebb kerülni és közel vinni a híveket. Az úrvacsora az az esemény, amiben közvetlenül Krisztusra és tanításaira emlékezünk. A készlet eszköz, lehetőség arra, hogy a formák és anyaghasználat által keltett érzetekkel, gondolatokkal a fizikai és szellemi jelenlét összefonódjon, kiteljesedjen. A templomi szolgálaton kívül szeretné segíteni a lelkészek úrvacsorai szolgálatát, így kórházakban, idősok otthonában, de akár fegyházakban vagy hajléktalanok körében is. Tervezése során a gyakorlatias szempontok mellett kiemelt hangsúlyt kapott az új vallási élmény keresése, melyet a megszokottól eltérő anyag- és formátárással kívánt elérni. Célja praktikusan használható, a liturgiai folyamatokhoz érzékenyen illeszkedő készlet megalkotása volt. Az úrvacsora során használt valamennyi eszközt (bor- és ostayartó, kehely, paténa, keresz, kendő) összefűzi, az ezeket befogadó tárolóval együtt pedig egy olyan egységet hoz létre, amely (mint a templom) megjelenésében megkísérli kijelölni a szent helyét a profán térben. A készlet egyszerre idézi meg a korai keresztény gyökereket és a modern ember keresését, megtisztulás utáni reményét is. A készlet körülbelül öt-hat ember számára elegendő osta és bor szállítására alkalmas. Az úrvacsora évről azt mondja, jó, hogy vannak kiemelt tematikák az egyházban. 2012-ben, amikor a diplomamunkáját készítette, a hit éve volt. A tematikus évekből mindig tud meríteni; teret enged magának, hogy a témán elmélkedjen, elmélyüljön.

Balla Emőke

A barokk orgonák földje

Azt mondják, hogy az egy négyzetkilométerre jutó eredeti barokk orgonák száma a világon Veszprém megyében a legmagasabb. A Veszprémi Evangélikus Egyházmegye pedig nemcsak a középkori eredetű evangélikus templomok számában első a Magyarországi Evangélikus Egyházon belül, hanem a fennmaradt barokk orgonák mennyiségében is, csak a Tolna-Baranyai Egyházmegye előzi meg. Habár számos gyönyörű romantikus orgona található templomainkban, mint pl. az ösküi Saskó, a kemeneshőgyészi Angster és a marcalgergelyi Rieger orgona, mégis a fenti okból, e három írásban a régebbi és ritkább barokk orgonákra koncentrálunk. Mivel hazánkban e műfaj területén a stílusváltás százéves csúszással történt, ezért még az 1833-ban készült Kővágóörsi orgona is barokk. Ezt a híres König Fülöp építette soproni műhelyében, szokásától eltérően lábbillentyűzet nélkül. A kapolcsi templom orgonája a kőszegi ifj. Klügel József munkája az 1820-as évekből, sajnos, később átalakításon esett át. A taliándörögdi templom orgonájának készítője ismeretlen, viszont eredeti állapotban fennmaradt barokk hangszer. Négy sípsorával az egyházmegye legkisebb orgonája. Ezek az értékes hangszerek még restaurálásra várnak. Most a már restauráltakra koncentrálunk: a nemesleányfalui, a nagyvázsonyi és a bakonytamási barokk orgonákra.

Az elsőként restaurált

Nemesleányfalu kicsi település, közepén nagy evangélikus templommal. Orgonája lábbillentyűzet nélküli hat regiszteres, rendkívül finoman játszható, rövid mélyoktávós, késő barokk hangszer. A templomba 1860-ban került, használtan. A filia rég meg szeretett volna válni akkori kántortanítójától, és többek közt azért vették a hangszert, hogy még egy indok legyen nyugdíjazására – mivel orgonálni nem tudott. A 20. század végén a gyülekezet adományként kapott egy másik orgonát, amely szűkséganyagokból készült, házi hangszerként funkcionált készítőjénél, és meg sem közelítette minőségében a régit. Szerencsére az új orgona nem fért el a karzaton. A régi hangszer is megmenekült, a gyülekezet akkori gondnoka, Antal Ernőné kiállításának köszönhetően. A hangszer sípjainak egy része elveszett, a többi egy ládában tárolták, meggyötört állapotban. A restaurálásra Dr. Kormos Gyula tervei alapján 2009-2011 között került sor. A munkát a MEE támogatásán kívül Karosi Bálintnak, az akkor Bostonban, jelenleg New Yorkban működő világhírű orgonaművész-zeneszerzőnek, a bostoni First Lutheran Church-ben, 2008-ban tartott jótékonyági hangversenyének bevétele finanszírozta. A munkát a Soproni Orgonaépítő Kkt, Szabó András és Szarka György mesterek végezték, a szekrény festését Szalay György restaurátor vállalta. A restaurálás folyamán a mesterek találtak egy bizonytalan feliratot a hangszerben, amelyet Dr. Kormos Gyula így olvas: „1820. nach Sacke.” A szétbontás után kiderült, hogy a szelláda akár 1600-as évekbeli munka is lehet. A többi rész újabb, de nem különbözik az eredetitől. Homlokzata erősen hasonlít a nemescsói Klügel-orgona, Dorner Gáspár szombathelyi orgonaépítő által készített hom-

lokzatához. Feltételezhető tehát, hogy ezt a hangszert Dorner készítette régebbi alkatrészek felhasználásával. Az orgona szép hangja, kitűnő kamarazenei és szólistikus lehetőségei szolgálják az istentiszteleteket és a hangversenyeket.

A beszélő orgona

A bakonytamási evangélikus templom késő barokk orgonája hazánk egyik legkülönlegesebb és legrejtélyesebb történetű hangszere. Különlegessége, hogy nemcsak zenél, hanem „beszél” is. Egy hosszú vers található szekrényének belsejében, amelyben a hangszer mesél történetéről, koráról, hivatásáról, küldetéséről. Legenda szól arról, hogy Elzászból származik, de ezt az építési stílusa szinte teljes mértékben kizárja. Valószínűbb, hogy magyar vagy osztrák műhelyben készült 1800 körül. Lehet, hogy a Kistormáson működő evangélikus Mertz Ádám, vagy valamely másik korabeli mester kitűnő munkája. Két valamelyest hasonló orgonát ismerünk a Kárpát-medencében, készítője mindkettőnek ismeretlen. A marketing előtti korban az iparosok önmaguk reklámozása helyett inkább a lehetőségekből a legjobb minőséget hozták ki az istentiszteleti célra szánt hangszerből. Egy ceruzával írt bizonytalanul olvasható név található a hangszer belsejében, Johannes Lintzsch vagy Lintzek. *(Szabó András orgonaépítő*

közlése) Ilyen nevű orgonaépítőt azonban a történetírás nem ismer, talán egy ambiciózus asztalos, vagy segéd lehetett az orgonaépítő műhelyben. A hangszer feltehetően katolikus templomba készült, amelynek köze lehetett a Cziráky grófi családhoz. A versből megtudjuk, hogy közvetlen ezelőtt a dénesfai Cziráky-kastély padlásán tárolták szétszerelt állapotban. Bodáts Sándor rábaszentandrási evangélikus tanító, aki zongorakészítő fiával orgonákat javított a Czirákyak községeinek templomaiban, elkönyörögte fizetés-kiegészítésképpen az orgonaalkatrészeket, majd felújítva felépítette 1843-ban a bakonytamási templomban. Eredetileg a hangszer hátulján volt elhelyezve a billentyűzet, de Bodáts készített hozzá egy játékasztalt. A templomot 1857-ben kibővítették, az orgona ekkor került a jelenlegi új karzatra. Pikéthy Tibor zeneszerző nagyra becsülte, és fiatal korában a 20. század elején rendszeresen játszott rajta. Az I. világháború előtt a gyülekezet még gyűjtésbe kezdett, hogy a hangszert egy, a kor divatjának megfelelőbb, modern és nagyobb orgonára cserélje, de a háború kitörése megakadályozta a terv véghezvitelét. Így sok társával ellentétben megmaradhatott az értékes és különleges barokk hangszer. 1952-ben Kemenesi Rezső és Gyula szombathelyi orgonaépítők javították. Korhű restaurálása 2019-re készült el, Dr. Kormos Gyula felügyeletével, Szabó András és Szarka György soproni orgonaépítők kivitelezésével, a fém sípok rekonstrukcióját Albert Miklós végezte Győrben, a szekrény festését Erdei Barna hosszúhetényi restaurátor készítette. Az orgona sajátossága, hogy ún. nagypozitív, azaz nem rendelkezik lábbillentyűzettel, viszont nyolc regiszteres, ami kilenc sípsoron 405 sípot jelent. Jelenleg Magyarország egyik legtöbb hangszínelőhelyét magában rejtő restaurált barokk orgonájaként szolgálja a liturgiát.

Laudate Deum in organo

A nagyvázsonyi evangélikus templom barokk orgonája hazánk egyik legrégebbi máig fennmaradt hangszere. Bizonyos vélemények szerint 1720 *(Faragó Attila orgonaépítő közlése)*, mások szerint 1770 körül készülhetett ismeretlen helyre. Homlokzata hasonlít a pázmándfalui és a veszprémi varsányi katolikus templomok Győrben készült orgonáira, de valamelyest a doborjáni Liszt-múzeumban található orgonára is. Ez utóbbit Johann Roth nagyszebeni születésű, majd Sopronban működő orgonaépítő és evangélikus „fősekrestyész” készítette, és Liszt Ferenc is használta később. De hangszereink felvidéki eredete sem kizárható. Egyik sípján ezt olvasuk: 1833. Johann Sachs Orgelbauer in Comorn. A komáromi Sachs mester minden bizonnyal javította. Érdekes, hogy ebben az évben ugyanő a lovászpatai evangélikus templomban fölállított egy orgonát, nem kizárt, hogy épp ezt a hangszert. A nagyvázsonyi evangélikusok 1873-ban vásárolták meg, és Szerencsés Károly evangélikus vallású győri orgonaépítő telepítette mostani helyére, kisebb átalakításokat

végezve rajta. Mivel a templom karzata alacsony volt, külön ácsolt karzatbővítményt készítettek a hangszer számára. Homlokzati sípjait az első világháború idején – szinte minden orgonával ez történt – az állam rekvirálta puskatöltény-készítés céljából. A második világháború alatt az orosz katonák, mint általuk ismeretlen objektumot, amely furcsa rakéta formájú sípokat tartalmaz – a biztonság kedvéért szétverték. 1946-ban használható állapotba hozatta az egyházközség. Az 1970-es években azonban, amikor a közvetlen szomszédban álló várat felújították, a korabeli műemlékvédelmi hivatal előírta az 1796-ban épült barokk templomnak, a vár stílusaltanságához hasonlóvá tételét. Ezt követően a templomot filmforgatási díszletként is használták (pl. A Tenkes kapitánya). Ennek jegyében az orgona barokk márványfestését is csontszínű olajfestékekkel fedték, legalábbis ahol könnyen hozzáfértek. Ez idő tájt egy kirándulócsoporthoz, beszabadulva a templomba, sípjainak jelentős részét ellopták. 2011-ben megtörtént a templom visszaállítása megközelítőleg eredeti barokk állapotára. 2012-ben Hans Jansen holland evangélikus egyházzenesz-zeneszerző, a hágai Kloosterkerk zenei vezetője 40 éves szolgálati jubileumára azt kérte, hogy az ajándékként szánt összeg egy magyar evangélikus egyházzenei célt támogasson. Ez orgonánk felújítása lett, dr. Finta Gergely közvetítésével. Majd az Országos Egyház támogatásával, és jelentős önréből megkezdődött a hangszer felújítása az AERIS Orgona Kft. által, dr. Kormos Gyula felügyeletével. Amikor a szekrény festését rekonstruáló Erdei Barna restaurátor feltárta a festékrétegeket, egy latin feliratra bukkant: Laudate Deum in Organo... (Dicsérjétek Istent orgonával! Zsolt 150,4) Az építőmester a saját neve helyett ezt kívánta üzeni az utóknak. A korhű restaurálás után egy évet a budapesti Deák téri templomban szolgált a hangszer, ahol a zeneakadémisták tanultak rajta, és megcsodálhatta a nemzetközi zenészvilág is. A hangszer hat regiszteres, rövid mélyoktávós pozitív. 2016 ősze óta újra Nagyvázsonyban szolgálja a liturgiát és a hangversenyeket.

Németh Szabolcs

„Uram, vezess és terelgess engem nevedért!” (31. Zsoltár 4. vers) A csónak tanítása: Isten az igazi Kormányos

Tomi nagyon szeretett az édesapjával lenni a vízen. Kilencévesen ügyesen kezelte a csónakot is. Képes volt órák hosszat csendesen ülni, amikor éppen együtt horgásztak. Volt egy kis sziget a tó közepe felé. Oda igyekeztek azon a reggelen is, amikor föltámadt a szél. Egyre magasabbra csaptak a hullámok. Tomi erősen figyelte, hogyan tartja édesapja mégis helyes irányban a csónakot.

Nagyszerűen megy, apa! – hangzott az elismerés – Szeretném én is megpróbálni! Hadd kormányozzak egy kicsit! Hiszen máskor is megengedted...

– Persze, csak most viharos a tó! – kiáltotta édesapja, hogy érteni lehessen a szavát a motor hangjától. – Attól tartok, hogy ma nem fog sikerülni!

– Segíthetsz! – kérte őt Tomi. – Itt vagy mellettem! Ha baj lesz, még előbb átveszed tőlem, jó?! Apa! Engedd meg!

Amikor már könyörgőre fogta a dolgot, édesapja engedett neki. Óvatosan helyet cseréltek. Tomi boldog volt. Nagyra értékelte addigi tudását. Úgy gondolta, hogy nem is olyan nehéz... De egyszerre hatalmas hullám tornyosult előttük. Megijedt, és egyetlen rántással félre akarta fordítani a csónakot. Csakhogy az cikkcakkban rángatózva, egyensúlyát és irányát veszítve, egészen másfelé haladt. A hullám sodorta.

– Jaj, apa, most te következel!! Segíts!! – kiáltott Tomi. Édesapja rátette a kezét Tomiéra, és úgy vezette a csónakot. Végül az ismét a helyes irányba tartott. Tomi fölélegzett: – Apa, nagyon jó, hogy itt voltál! Mégiscsak jobb, ha te ülsz a kormánynál! Én úgy gondoltam, hogy

könnyű, mert úgy láttam, hogy neked olyan biztosan megy...

Édesapja bólintott: – Jó példa ez, kisfiam, a mi életünkre. Olykor mi is úgy gondoljuk, hogy magunk megoldjuk a problémáinkat. Isten engedi is, hogy kipróbáljuk a „kormányzást”. Amikor végre belátjuk, hogy nekünk nem megy, és Hozzá kiáltunk, akkor ráhelyezi a kezét a mi kezünkre...

–...ahogyan te az enyémmre tetted...

– Igen, és átvezet a nehéz, veszélyes helyzeteken!

Nemsokára kiszálltak a szigetre. Amikor már hosszú ideig csak a kapásokat figyelték, Tomi megszólalt: – Apa! Vissza-felé te kezeld a kormányt!

Uram! Vezess és terelgess engem is a te nevedért! Ámen.

(A zárba illő kulcs – Gyermektörténetek evangéliumi tanulságai)

Kedves Olvasóm!

Isten tanítson, őrizzen, áldjon és vezessen bennünket ebben az időszakban is! Szeretettel és imádságban gondolok rád!

Váraljainé Melis Orsolya (Orsi néni)

BRUNO FERRERO: A MÉRLEG

A jómódú gazda, és a szegény ember üzletet kötött. A gazda minden héten ad két kiló túrót a szegény embernek, aki pedig viszonzásul két kiló összegyűjtött mézet ad. Ment az üzlet rendben jó ideig, amíg egyszer csak a gazda arra gondolt, hogy bizony nem minden ember tisztességes, és meg kellene mérni, amit kap. Úgyhogy mikor legközelebb vitte a túrót, és néhány perc múlva megkapta a mézet, azt hazavitte, és a pontos mérlegén megmérte – hát csak másfél kiló volt! Felháborodva ment a szegény emberhez és indulatosan a szemére vetette, hogy becsapta őt.

A szegény ember lehajtotta fejét és így szólt: – Nagyon sajnálom, hogy így történt, de én nagyon szegény ember vagyok. Egy kétserpenyős mérleget még tudtam szerezni, de súlyokra már nem volt pénzem. Így hát amikor megkaptam tőled a túrót és kivittem a kamrába, rátettem a mérleg serpenyőjére, és a másik serpenyőbe kimértem az azonos súlyú mézet. A gazda roppant módon elszégyellte magát és hazament.

Parafrázis – A koronavírus margójára

Már nem értékeljük az egyházat, gyülekezetet, ezért kaptunk egy betegséget, melynek következtében nem tudunk közösségekben lenni egymással. Már nem értékeljük az egyházat, gyülekezetet, ezért kaptunk egy betegséget, melynek következtében nem tudunk ígét hallgatni és közösen énekelni. Már nem értékeljük az egyházat, gyülekezetet, ezért kaptunk egy betegséget, melynek következtében nem indulhat a lábunk a harang hívására. Már nem értékeljük az egyházat, gyülekezetet, ezért kaptunk egy betegséget, melynek következtében nem vehetünk részt az úrvacsora közösségében.

Már nem értékeljük és tiszteljük a lelkészek szolgálatát, ezért kaptunk egy betegséget, hogy megértsük, az ígét eddig sokszor csak a magunk értelmezése szerint értettük

Már nem értékeljük és tiszteljük a lelkészek szolgálatát, ezért kaptunk egy betegséget, hogy megértsük, milyen fontosak a lelkiek akkor, amikor a kézzel foghatók elbizonytalanodnak

Már nem értékeljük és tiszteljük a lelkészek szolgálatát, ezért kaptunk egy betegséget, hogy megértsük annyi fölöslegesnek hitt szó értelmét

Már nem értékeljük Krisztust, ezért kaptunk egy betegséget, hogy megértsük, mégsem mi vagyunk az isten

Már nem értékeljük Krisztust, ezért kaptunk egy betegséget, hogy megértsük, életem sebezhető és gyenge

Már nem értékeljük Krisztust, ezért kaptunk egy betegséget, hogy megértsük, a bezártságban Nélküle nem lehetek szabad és boldog

Már nem értékeljük Krisztust, ezért kaptunk egy betegséget, hogy megértsük, nem elég eddigi vallásosságunk

Már nem értékeljük Krisztust, ezért kaptunk egy betegséget, hogy megértsük, Ő az út, az igazság, a feltámadás, azaz ÉLET!

Már nem értékeljük az úrvacsorát, ezért kaptunk egy betegséget, hogy megértsük, Krisztus teste-vére nem szomorúságunkra, hanem örömünkre, nem rabságunkra, hanem szabadságunkért adatott. Már nem értékeljük az úrvacsorát, ezért kaptunk egy betegséget, hogy megértsük, Krisztus teste-vére nem propaganda céljára adatott. Már nem értékeljük az úrvacsorát, ezért kaptunk egy betegséget, hogy megértsük, Krisztus teste-vére nem hagyomány, hanem mindennapi kenyér

Koczor György

Dunántúli Harangszó

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület lapja
Megjelenik negyedévenként

Felelős kiadó: Szemerei János püspök

Megbízott felelős szerkesztő és terjesztés: Koczor György

Email: gyorgy.koczor@lutheran.hu

Telefon: +36 20/824-3444

Korrekter: Miklósné Jancsó Hanna

A szerkesztőség címe: 8933 Zalaistvánd, Arany J. tér 2.

Szerkeszti a Szerkesztőbizottság

Megrendelhető: E-mail: gyorgy.koczor@lutheran.hu

Postacím: 8933 Zalaistvánd, Arany J. tér 2.

Az újság kiadását adománnyal kérjük támogatni, melyet az alábbi számlára lehet befizetni:

Számlakezelő: Zalaistvándi Evangélikus Egyházközség

Számlaszám: UniCredit Bank 10918001-00000028-48030025

Külföldről: IBAN: HU20 1091 8001 0000 0028 4803 0025

Készült az Asperján Nyomdában

Tördelés: RENZOL Dekor Reklámstúdió, Zalaszentgrót

A cikkek tartalmáért a szerző vállal felelősséget!

ISSN 1416-9770 • A hátapon a kemeneshögyészi templom nagyharangja látható.

